

โครงการวิจัย เมื่อวันที่ 26 กันยายน 2551 โดยการนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ทดลองกับกลุ่มเด็กและเยาวชน และกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาและข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือว่าเป็นข้อมูลที่มีความเที่ยงตรงมาน้อยเพียงใด หรือว่าเป็นข้อมูลที่เด็กและเยาวชนตอบไปโดยไม่เปิดเผยข้อมูลที่เป็นจริง พบว่าการนำเครื่องมือการเก็บข้อมูลไปใช้นั้นการเก็บข้อมูลนั้นการตอบคำถามนั้นมีเด็กและเยาวชนในกลุ่มเป้าหมายตอบคำถามที่มีความเป็นจริงตามความคิดและเหตุของการทะเลาะวิวาทและมีเด็กและเยาวชนบางส่วนที่ยังปกปิดข้อมูลของสาเหตุของการทะเลาะวิวาท เนื่องจากอาจไม่กล้าแสดงออกซึ่งความเห็นหรือกลัวว่าทีมวิจัยจะนำข้อมูลไปใช้ในทางที่เป็นโทษแก่เขาแม้ทีมวิจัยจะอธิบายถึงความจริงที่ว่าข้อมูลที่ได้อาจไม่ส่งผลแก่เขาเองก็ตาม

7. เทคนิคการจำแนกข้อมูล

คำบ่นนามะเฟื่อง

ตารางแจกแจงความถี่

คำร้อยละ

การพรรณนา

คำบ่นหนองภัยศูนย์

ตารางแจกแจงความถี่

Key word

คำร้อยละ

ชุมชนโนนสมบูรณ์

ตารางแจกแจงความถี่

Key word

คำร้อยละ

เทศบาลตำบลนาดี

ตารางแจกแจงความถี่

Key word

คำร้อยละ

ชุมชนหนองหมือดแอ่ ตำบลหนองเรือ

ตารางแจกแจงความถี่

Key word

คำร้อยละ

8. เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูล

ตำบลนามะเฟือง

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

- ใช้การประชุมทีมวิจัยและที่ปรึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและประชุมกลุ่มย่อย
- ใช้การทำค่ายจริยธรรม อักแพงบ้านเกิด อักแพงแผ่นดิน(เด็กและผู้ปกครอง)

คำถาม : อยากให้ช่วยวิเคราะห์ ตอนทบทวนวรรณกรรม มัททบทวนของตะวันตก แต่กำหนดกิจกรรมมักจะใช้แนวคิดตะวันออก และการวิเคราะห์มักใช้หลักเหตุผล (มากกว่าใช้ความรู้ที่เกิดจากการทบทวนกิจกรรม) ปรากฏการณ์หนึ่งคือเพลงไอ้หนุ่มชุมชน “คนจนอย่างอ้าย วันวาเลนไทน์ยังไปได้หนู” และอีกปรากฏการณ์ ที่วัยรุ่นชอบใช้เสื้อ HARA JEANS เพราะอะไรจึงใส่ รู้ความหมายไหม ใส่เพราะหนาวใช่ไหม เพราะใส่หน้าร้อนด้วย “การข้ามวัฒนธรรม” เป็นไปได้ได้อย่างไร ลองวิเคราะห์ คุณสมบัติข้อหนึ่งของนักวิจัย คือ มีกรอบวิธีคิดและมีการวิเคราะห์

พ่อชูเกียรติ : วิเคราะห์เพลงไอ้หนุ่มชุมชน เพราะจนถึงไม่มีความรัก ไปได้หนูดีกว่า

ผู้สังเกตการณ์จากสี่ชมพู : วัฒนธรรมตะวันตกมามีบทบาทในชุมชน เกิดค่านิยม

เรื่องเสื้อ HARA เกิดจากค่านิยม ราคาแพง มีการเลียนแบบ ย่นว่าเจ้าของด้อย (เพื่อให้เด่นกว่าคนอื่นกลัวว่าเจ้าของไม่ทันสมัย)

อ.โกวิท เพิ่มเติม

ราคาแพง เลียนแบบ อันนี้เป็นการวิเคราะห์ แต่เป็นระดับปรากฏการณ์ (ระดับ 1)

ส่วนกลัวว่าเจ้าของไม่ทันสมัย อันนี้จะลึกกว่าปรากฏการณ์ (ระดับ 2)

เพื่อให้เด่นกว่าคนอื่น อันนี้ลึกลงไปอีก (ระดับความคิดของเด็กน้อย)

ตำบลหนองกัญชัย

คำถาม : งานวิจัยของเราวิเคราะห์อย่างไร

: ใน 5 หมู่บ้านเอาข้อมูลมาดู ว่าเกิดอะไรในแต่ละหมู่บ้าน จะแก้ไขอย่างไร

คำถาม : ใครฝึกเรา ช่วงที่เราวิเคราะห์

: พี่เลี้ยง หมออ้อ

คำถาม : บอกวิธีการเข้าใจง่าย ๆ เรื่องการวิเคราะห์

เขาวชน : การวิเคราะห์คือ การเอาสิ่งใหญ่ ๆ มาแยกย่อย ๆ สั้นกระชับคือ เอาสิ่งเล็กๆ มารวมกันเกิดเป็นสิ่งใหม่

คำถาม : งานวิจัย จุดตรงไหนทำให้เราวิเคราะห์เป็น จากการที่เพิ่มสอน หรือการเก็บข้อมูลมาใส่กัน

: จากการเก็บข้อมูลมาใส่กัน

คำถาม : จากรายงานเห็นตารางข้อมูล ต่างๆ (อ.โกวิท เขียนตัวอย่างตารางให้เห็น) สรุปว่า การที่ได้มาทำตารางร่วมกันทำให้ทำเป็น

: ใช่

คำถาม : ต่อไปไม่ต้องมีอาจารย์สอนได้ไหม เวลาจะวิเคราะห์

: ได้ เวลามีปัญหาอะไรค่อยไปถามพี่ (พี่เลี้ยง)

ชุมชนโนนสมบูรณ์

คำถาม : วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการตั้งคำถาม แล้ววรรณกรรมไปเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ไหม เพราะบางที่จะใช้เหตุผล หรือความเชื่อ บางที่ใช้ทฤษฎีวิเคราะห์

วรรณกรรมมีส่วนกำหนดตั้งแต่ชุดคำถาม เอาบริบท เปิงบ้าน เปิงปัญหาและวรรณกรรมบางส่วนอย่างละเล็กละน้อยที่ตรงกับเปิงเจ้าของมากำหนดเป็นชุดคำถาม ในกระบวนการวิเคราะห์ตอนนั้นลูกหลานจะเครียดกับการจำแนกว่าจะถูกไม่ถูก ก็จะใช้บัญญัติไตรยางศ์ ช่วงวิเคราะห์ใช้ทฤษฎีคณิตศาสตร์ และเช็คข้อมูลมากกว่า เด็กและผู้ใหญ่แยกกันคิด แล้วค่อยมาคุยกัน ดูแนวโน้มตามเปิงบ้านแล้วค่อยมาคิดว่าแต่ละส่วนคิดอย่างไร

เทศบาลตำบลนาดี

คำถาม : ตอนวิเคราะห์เห็นต่างกันไหม

กัลยา (นักวิชาการศึกษา) : เห็นต่าง บางคนมีความคิดเก่าๆ บอกว่า วัยรุ่นทะเลาะกันเพราะสุรา แม้ว่าจะไปหาข้อมูลมาแล้ว แต่ก่อนจากการเก็บข้อมูลพบว่า เขาวชนมียาเสพติดด้วย บางคน (ผู้ใหญ่) ไม่ยอมรับว่ามีเรื่องยาเสพติด แต่ในที่สุดทางทีมก็ยอมรับในผลที่เราเก็บมา (แนวคิดพื้นฐานเดิมบอกว่าปลอดภัยาเสพติด)

คำถาม : ผู้สัมภาษณ์เขียนกระดาน ทฤษฎี (จากการทบทวนวรรณกรรม) ความเชื่อเดิม และไปเก็บข้อมูลมาได้ข้อเท็จจริง อามว่า เวลาวิเคราะห์ เราใช้ตัวไหนเป็นหลัก

: ต้องเอาความเชื่อกับข้อมูลจริงมาวิเคราะห์ร่วมกัน

คำถาม : ถ้าความเชื่อและข้อมูลไม่ตรงกัน จะทำอย่างไร

กัลยา (นักวิชาการศึกษา) : ความเชื่อแต่เดิมบอกว่า เป็นเพราะเหล่า แต่ข้อมูลบอกว่า เกิดจากไม่ใช่เหล่าอย่างเดียว แต่เกิดจากอิทธิพลกลุ่มของวัยรุ่นที่ต้องการมีเอกลักษณ์ของกลุ่ม ต้องอธิบายเหตุผลให้ครบ-ชาวบ้านร่วมตอบ มีบางคนไม่เชื่อ แต่บางคนก็เชื่อข้อมูลใหม่ แต่ก็ยังมีเรื่องเหล่าเป็นสาเหตุปนอยู่

ชุมชนหนองเหมือดแอ่ ตำบลหนองเรือ

การวิเคราะห์ข้อมูลทำกันอย่างไร

มีการประชุมทีมวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูล และการสะท้อนข้อมูลสู่ชุมชนเพื่อให้ชุมชนสามารถรับรู้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาอย่างถูกต้องและทันต่อสถานการณ์ โดยใช้เวทีการเสนอข้อมูลที่ได้ในทุกโอกาสที่มีให้ประชาชนและผู้นำได้ทราบทั้งในที่ประชุมสภา อบต. หนองเรือ และที่ประชุมอื่นๆ เช่น การประชุม อสม. การประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน

9. ผลการวิจัย

- ผลต่อทีมวิจัยและผู้ช่วยวิจัย (การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม/ความรู้/ทัศนคติ/ทักษะ)
- กลุ่มเป้าหมาย(การปรับเปลี่ยนพฤติกรรม/ความรู้/ทัศนคติ/ทักษะ)
- คนในชุมชน (ผู้นำ/ชาวบ้าน/พ่อ-แม่/ตายาย/ร้านค้า/นักการเมืองท้องถิ่น ฯลฯ) ทัศนคติ/ความร่วมมือ/ความรู้
- ระดับชุมชนวิจัย(องค์กรต่างๆ เทศบาล/อบต./วัด/โรงเรียน/NGO/สอต/อสม/ศูนย์เด็กเล็ก ฯลฯ) ทัศนคติ/การหนุนเสริม/การเกิดกลุ่ม/องค์กร
- ชุมชนรอบข้าง(หมู่บ้านในตำบลเดียวกัน/ตำบลข้างเคียง)การเรียนรู้/แนวคิด/ปรับใช้
- โดยภาพกว้าง (อำเภอ/จังหวัดและจังหวัดอื่นๆ/นโยบายสาธารณะ/เครือข่าย/องค์กร) การเผยแพร่/การหนุนเสริม/นโยบาย

ตำบลนามะเฟือง

คำถาม : หลังวิจัยระยะแรก เกิดกิจกรรมอะไร

กิจกรรมที่เกิดกับเด็ก

- สภาเด็กและเยาวชนตำบลนามะเฟือง เกิดจากเด็ก 10 หมู่บ้านๆ ละ 5 คน อสม.คัดเลือกเด็กดี เด็กเห็นแบบอย่างของผู้ใหญ่ ชมรม อสม. ประชุมเดือนละ 2 ครั้ง ช่วงแรกไปประชุมสัญจรทุกหมู่บ้าน เกิดกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย เช่น พี่สอนน้องไม่ใช้เงินชักบาท สอนการบ้านน้อง เป็นต้นบอกว่า สภาเด็กไม่ได้เกิดจากการสั่งการของทางการ จึงไม่มีการจดทะเบียน
- โครงการพี่สอนน้อง
- เครือข่ายเด็กระดับตำบล อำเภอ จังหวัด หลายจังหวัด

- โครงการแลกเปลี่ยนเยาวชนนานาชาติ
- แผนที่เดินดิน ผังเครือญาติ
- เติกรวมกลุ่มกันเป็นวิทยากรกระบวนการ ประสานกับโรงเรียน ทำกิจกรรมค่ายลดความรุนแรงในโรงเรียน
- ทำงานช่วงปิดเทอม
- โครงการเด็กชอบทำดี
- ปั่นจักรยาน้อง (รับบริจาคเสื้อผ้า)

ผู้สนับสนุนหลักคือ ท้องถิ่น ตั้งแต่ปี 51 (เป็นกล่าวเสริม)

กิจกรรมที่เกิดกับครอบครัว

- โครงการสายใยรักครอบครัว ครอบครัวอบอุ่น ทำค่ายที่ภูพานน้อย 1 ครั้ง ที่จังหวัดหนองคาย 1 ครั้ง และที่วังรีสอร์ท (อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย) 2 ครั้ง
- พาลูกเข้าวัด
- กินข้าวป่า
- ศูนย์พัฒนาครอบครัว ที่เขียวเป็นประธาน

กิจกรรมที่เกิดกับชุมชน

- ชมรมแก้ปัญหาสังคมเหล่าในงานบุญกฐิน บวช ผ้าป่า งานศพ ไม่มีเหล่า และงานศพกำลังจะต่อสู้เรื่องปลอดการพนัน
- มาตรการสังคมสงบสุข ทำทั้งตำบล มีนายก 2 นาย และกำนัน มาร่วมกันคิดว่ายังมีทุกข้ออะไรของตำบลنامهเฟื่องบ้าง ประกาศใช้ 21 เมษายน 2553 ความทุกข์ร่วมของชุมชน คือ การพนัน พยายามลดปัจจัยที่จะก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาท
- ชุมชนต้นแบบหมู่บ้านเบอร์วัน เป็นกิจกรรมให้เด็กเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เป็นการเชื่อมต่อนโยบายระดับจังหวัดและประเทศ ทำให้มีงบประมาณให้เด็กมาเคลื่อนงานต่อ

คำถาม : หมู่บ้านเบอร์วัน เป็นอย่างไรบ้าง

หมอเนาว์ สถานีนามัยنامهเฟื่อง : เป็นโครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด แต่ไม่ได้ระบุกิจกรรม เป็นกิจกรรมยามว่างก็ได้ ที่ทำให้เด็กใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เน้นให้เด็กเป็นคนคิด ผู้ใหญ่เป็นผู้หนุน หมู่บ้านเบอร์วันเป็นส่วนหนึ่งของสภาเด็ก เพราะน้องบอมบ์ เป็นสมาชิกในสภาเด็กและเยาวชน และพาน้องๆ ทำกิจกรรม และจังหวัดมาเห็นจึงสนับสนุน ให้เข้าร่วมการประกวดทั้งสภาเด็กและเยาวชนตำบลنامهเฟื่อง และชมรมหมู่บ้านเบอร์วันทำงานร่วมกัน มีชื่อเป็นบ้านกุดเต่า แต่ทำทั้งตำบล

คำถาม : กิจกรรมที่เกิดกับสังคม หมายถึง ไม่ใช่ในชุมชนเรา ที่อื่นมีหรือไม่

ขับเคลื่อนไปสู่โครงการเยาวชนหนองบัวลำภูฮักแพงบ้านเกิด (نامهเฟื่องโมเดล ผู้ว่าผลักดันให้เกิดเป็นยุทธศาสตร์จังหวัด)

คำถาม : เรื่องที่ขยายจากงานวิจัยเป็นเรื่องสำคัญ และเน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป็นหลัก มันเคลื่อนจากกิจกรรมงานวิจัยไปสู่เรื่องสังคมอย่างไร

พ่อสด : เวลาทำไปแล้วมันเห็นปัญหา ก็อยากทำต่อ เป็นโครงการต่อที่ไม่ใช่งานวิจัย

คำถาม : มีการกระบวนการเหมือนงานวิจัยไหม

พ่อสมศักดิ์ : สังคมเหล้ามันเกิดมานาน เลยคิดหาวิธีการ ก็ไปหาผู้หลักผู้ใหญ่ ก็เลยไปหากำนัน ไปพูดหลายครั้ง กำนันบอกว่าเป็นไม่ได้หรอก มันเกิดมานาน จึงไปเซ็นชื่อ (ล่าลายชื่อ) ได้มา 20-30 คน เพื่อจะแก้ได้ แล้วก็ไปปรึกษาพ่อนายก(นายกเทศมนตรี) 3 ครั้ง นายกก็อึดอัด เพราะอยู่กับชุมชน ก็เลยหาวิธีการก็เลยขอว่า ให้จัดประชาคม ให้ทุกคนมาประชุม แล้วมาตั้งเป็นชมรม นายกจึงนัดประชุมให้ 200 กว่าคน ได้มาตั้งเป็นรูปคณะกรรมการ นายกเทศเป็นประธาน พ่อกำนันเป็นรอง พอทำมาแล้วได้ผลเกินคาด

คำถาม : เป็นความคิดต่อเนื่องไหมจากงานวิจัย หรือมาใหม่มัน

พ่อสด : มันจะต่ออยู่ เพราะการแก้ปัญหาคือทะเลาะวิวาทเกิดจากเหล้า พ่อสมศักดิ์ก็เอาเรื่องเหล้ามาทำต่อ

หมอแป้น : เกิดหลังจากงานวิจัย ต้องใช้หลายพลัง พลังครอบครัว ก็ทำให้เกิด สายใยครอบครัว พลังกิจกรรม

ตำบลหนองกัญศูนย์

คำถาม : การเอาข้อมูลนี้ไปสะท้อนช่วยให้ชุมชนสนใจขนาดไหน

พ่อเราเข้าไปคุย อธิบาย เพราะอะไรค่าใช้จ่ายถึงไม่พอกับรายได้ เราได้อธิบายเรื่องการลดการสูบบุหรี่ดื่มสุรา แล้วไปถามต่อว่า เมื่อพ่อเลิก ลูกเลิก แล้วเป็นอย่างไร ผู้ปกครองบอกว่า ปัญหาของครอบครัวกระตือรือร้น (ครอบครัวเดียว ยังไม่ได้หาข้อมูลทั้งตำบล) แต่ก่อนเงินเคยหายไปแบบไม่รู้สึกตัว วันหนึ่งไม่ใช่น้อยๆ “เงินในถุงตุงขึ้น” ถ้ามีคนพูดให้ฟังแต่นานแล้วจะดีกว่านี้

คำถาม : ที่หนองกัญศูนย์มีข้อมูลว่า เหล้าชนิดไหนที่ขายมากที่สุด ทำอย่างไรจึงได้ข้อมูลจากร้าน

พ่อ : ตอนประชุมที่แรกมีร้านค้าเข้ามาช่วยวิจัยด้วย ที่นี้ก็เชิญเจ้าของร้านมาตกลงกัน ทำอย่างไรไม่ขายเหล้าและบุหรี่ให้เด็ก ทางร้านจะทำได้ไหม มาตกลงกัน ซึ่งทางร้านบอกว่าจะร่วมมืออยู่

อีกคนตอบ : มีร้านค้าที่ให้ความร่วมมือ ร้านขายเพชร แต่ก่อนขายเหล้าให้นักเรียน พอได้รับการประสานกับโรงเรียน ตอนนี้ขายเพชรไม่ขายเหล้าให้เด็กแล้ว ตอนนี้ผ่านไปผ่านมาไม่เห็นเด็กสูมห่วงกันที่ร้านแล้ว ขายเพชรคงจะเห็นว่าถึงผลกระทบไม่เกิดกับแก ก็คงจะเกิดกับลูกหลานแก แกคงคิดถึงบาปบุญคุณโทษ

คำถาม : อ่านจากรายงานวิจัย ฟังดูว่า ทีมวิจัยมีการพูดคุยกับร้านค้าถึงผลเสียที่เกิดกับเด็ก ๆ

พ่อ : สะท้อนข้อมูลที่โรงเรียน เชิญมาด้วย ให้เห็นความเสียหายอย่างร้ายแรงที่จะเกิดกับเยาวชน ที่หมู่บ้าน 2 เชิญมา 2 ร้าน

: เรื่องร้านค้า ตอนทำครั้งแรกยังไม่มี พรบ. ก็ใช้ลักษณะการขอร้อง ว่าร้านใกล้โรงเรียน เขาก็ฟัง กระแสจากที่ใกล้โรงเรียนก่อน (ถ้าขายก็ขายให้เป็นเวลา และอย่าขายให้เด็กต่ำกว่า 18 ปี) เมื่อมี พรบ. เข้ามาก็ง่ายขึ้น

คำถาม : ผู้ที่เลิกขายเหล้า ได้รางวัลอะไรมั๊ย หรือได้ความสุขอะไรเกิดขึ้น

: ลูกหลานเพิ่ม (เขา) ไม่กินเหล้า สุขทางจิตใจ ลูกหลานไม่กวนบ้านกวนเมือง เสี่ยงรถเปิดไปเปิดมากี่หมุดไป

: ที่ร้านค้าเพิ่มดีใจ อีกส่วนหนึ่งคือ หน้าบ้านมีม้าหินอ่อนให้เขาวชนกินเหล้า ต้องดูแลคนกินเหล้า เสิร์ฟน้ำท่า ปิดบ้านก็ไม่ได้ จะนอนก็ไม่ได้นอน ตอนนี้ไม่มี ก็สบายขึ้น ไม่ต้องกังวลเรื่องทะเลาะวิวาท ร้านค้ามีความภาคภูมิใจ ยกย่องตนเอง

คำถาม : ตอนนี้เทียบกับบ้านอื่น ปัญหาเยาวชน 10 คน เป็นคนที่ยังมีปัญหาหรือความเสี่ยงก็คน ขอให้ประเมิน

: ประมาณ 10%

คำถาม : การใช้ประโยชน์อื่นจากงานวิจัย

: ใช้ทำกิจกรรมเวลาว่าง เช่น งานศพ งานกฐิน งานบวช ผ้าป่า

: แต่แต่งงานกับบุญบังไฟ ยังมีเยอะอยู่

: เราได้ศึกษาเปรียบเทียบอยู่ว่า งานศพที่มีเหล้าจะมีค่าใช้จ่ายมากกว่าที่ไม่มีเหล้า

คำถาม : แล้วเราทำอะไร

: คณะวิจัยและผู้นำไปบ้านงานศพว่าจะจัดงานอย่างไร ไปคุยกันแล้วว่า งานศพ เราจะทำแบบไม่มีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทางเจ้าภาพจะคิดอย่างไร ทางเจ้าภาพคิดอยู่แล้ว ไม่อยากเสียค่าใช้จ่ายเยอะ จึงเห็นดีกับนักวิจัย ว่าแล้วแต่นักวิจัยจะทำอย่างไร ทางผู้นำก็ประกาศหอกระจายข่าวว่า งานศพนี้ไม่มีเหล้า

คำถาม : ทำอย่างนี้มาถึงปี

: เริ่มจากงานวิจัยมา

คำถาม : แล้วปลอดเหล้าเลยไหม

: มีบางงานอยู่ แต่ลดไปเยอะ แต่ก็ดีตรงที่ไม่มีการจัดเหล้าโชว์ ไปแอบๆ กินจากที่อื่น บางคนก็แอบกินก่อนมงาน ที่งานไม่มีเหล้ามารับรอง

คำถาม : คล้ายๆ กับว่า ผลเกิดจากกติกาสังคม มากกว่าการบังคับ คนเริ่มเกรงใจ

: ไม่ได้ใช้กติกาบังคับ ไม่อยากมี เพราะผลการมีเหล้ากับไม่มีเหล้าแตกต่างกัน จากเรื่องราวายให้เห็นได้ชัดเจน

คำถาม : ทุกวันนี้ เจ้าภาพรู้สึกอย่างไร

: สบายใจว่าทางชุมชนทำงานศพ งานบุญปลอดเหล้า เจ้าภาพสามารถออกตัวกับแขกได้ดูดีขึ้น

คำถาม : เรามี 5 งานใหม่ ที่ไม่มีเหล้า แล้วมันตกเบิกใหม่ทั้งดจาก 5 งานแล้วไป กินมากในงานบุญบั้งไฟ และงานแต่งงาน

: ก็ผ่อนลงบ้าง ไปลิ้ๆ (แอบ) กิน เพราะอายและของแพงด้วย

ชุมชนโนนสมบูรณ์

ผลวิจัยจากรายงาน

- โครงการแข่งขันกีฬา 3 วัยเป็นหนึ่งในได้โดยไม่พึ่งเหล้า

จากการสังเกตก็ไม่พบว่ามีเด็กเยาวชนหรือรวมถึงผู้ใหญ่ดื่มสุราในงานแข่งขันกีฬาในครั้งนี้เลย โดยส่วนใหญ่จะสนใจในเกมกีฬามากกว่า ตัวเยาวชนเองก็มีหน้าที่ของตัวเองและทำหน้าที่อย่างดีที่สุด ซึ่งก่อนหน้านี้จะมีการจัดงานกีฬาในครั้งนี้ได้สร้างข้อตกลงร่วมกันในชุมชนจากเวทีประชุมเตรียมงาน ห้ามไม่ให้มีการดื่มสุราในการแข่งขันกีฬาในครั้งนี้ก็ไม่พบคนฝ่าฝืนกฎกติกาที่ตั้งไว้ ในการจัดการแข่งขันกีฬาครั้งนี้ชุมชนให้ความสำคัญว่าเป็นการสร้างกระแสที่ดีในการหันมาสนใจเรื่องผลกระทบที่เกิดจากการดื่มสุราซึ่งรวมทั้งจากตัวเด็กเยาวชนเองและผู้ใหญ่ที่อยู่ในสังคมเดียวกัน

- โครงการค่ายคน 3 วัย เพื่อพัฒนาเยาวชนไทยอย่างยั่งยืน

กิจกรรมนี้เกิดขึ้นจากชุดข้อมูลวิจัยที่พบว่าปัจจัยเอื้อที่ทำให้เด็กเยาวชนดื่มสุรานอกจากปัจจัยที่เกี่ยวกับตัวเด็กเองแล้วยังมีปัจจัยแวดล้อมตัวเด็กอีกหลายอย่างเป็นสาเหตุชักนำให้เด็กมีการดื่มสุรา เช่น พื้นฐานการเลี้ยงดูของคนในครอบครัวและรวมทั้งข้อเสนอจากเวทีคืนข้อมูลในชุมชนหลังจากที่ได้เห็นข้อมูลวิจัยแล้วเสนอให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา อีกแง่มุมหนึ่งก็มีการสะท้อนถึงภาพของผู้ใหญ่เองก็เป็นตัวอย่างที่ไม่ดีให้กับลูกหลาน ขาดการสืบทอดประเพณีที่ดีงาม เด็กห่างจากผู้เฒ่าผู้แก่ไม่ให้ความเคารพ ห่างจากหลักศีลธรรม ห่างจากวัดมากขึ้น ทำให้เกิดความก้าวร้าว จึงเกิดแนวคิดที่จะทำให้คนในชุมชนทั้ง 3 วัย (เด็ก ผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุ) ได้มาพบกัน อยู่ร่วมกันเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกัน และกัน มองปัญหาเป็นของคนในชุมชนทั้งหมดที่ต้องร่วมด้วยช่วยกันแก้ไข

- โครงการพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนของชุมชนโนนสมบูรณ์ 3 หมู่บ้าน

กิจกรรมนี้เกิดขึ้นจากการเห็นชุดข้อมูลวิจัยที่พบว่าปัจจัยที่เกิดจากตัวเด็กเองมีผลต่อพฤติกรรมที่เกิดขึ้นและเป็นข้อเสนอจากชุมชนในช่วงที่จัดเวทีคืนข้อมูลที่ต้องการเห็นเด็กเยาวชนรวมกลุ่มกัน ชักชวนกันทำสิ่งที่สร้างสรรค์ได้โครงสร้างของชมรมเด็กและเยาวชนชุมชนโนนสมบูรณ์ 3 หมู่บ้านภายใต้ชื่อ " เครือข่ายเด็กรักดีชุมชนโนนสมบูรณ์ " และคณะกรรมการอีก 20 คน ส่วนหนึ่งคือเยาวชนที่มวิจัยทั้งหมด ร่วมกันระดมความคิดภายใต้ชุดข้อมูลวิจัยเพื่อจัดทำแผนงานโครงการในการพัฒนางานด้านเด็กและเยาวชนของชุมชนโนนสมบูรณ์ได้ 3 แผนงานดังนี้

1.ชมรมดนตรี

2.ชมรมกีฬา

3.ชมรมพี่สอนน้อง

4.ชมรมศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน

ผลจากการสัมภาษณ์

คำถาม : เรามั่นใจไหมว่าที่ผลการวิจัยจะสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เนื่องจากมีตัวอย่างที่เทศบาลนาคเหนือเป็นผู้จัดงานห้ามเหล้า แต่ผู้ใหญ่เขาเอาใส่ขวดน้ำอัดลมไป เรามีมาตรการจัดการอย่างไร ถ้าผู้ใหญ่ทำอย่างนี้

ผู้ใหญ่ : ถ้าผู้ใหญ่บ้านประสานก่อน ก็จะไม่มีเรื่องอย่างนั้น ชุมชนพูดง่าย ให้เกียรติเด็กน้อยอยู่ ในใจตนเองมีคุณธรรม ถ้าเด็กจัดการปลอดเหล้าก็ไม่กล้า

อ.สมมิตร : ที่เรามั่นใจในการทำวิจัย เพราะคนในชุมชนเขารับรู้เรื่องที่เราทำ และเขาสามารถบอกต่อ ถ้าขอความร่วมมือเขาก็ให้ความร่วมมือ และอีกปัจจัยคือคณะกรรมการหมู่บ้านมีส่วนเพราะเขามารับทราบ สิ่งที่เราทดลอง ในการจัดการแข่งขันกีฬา ก็ดี และในการทำงานบุญฮีด หลวงพ่อจะพูดด้วย ทุกวันนี้กฎหมายก็เขียนไว้

คำถาม : กระบวนการทำงานที่เป็นกลุ่ม ช่วยให้งานเป็นไปตามที่วางแผนไว้อย่างไร

คุณวิลักษณ์ : เรามีชุดข้อมูล องค์ความรู้ ซึ่งข้อมูลชุดนี้ ผมสามารถเอา ผู้บริหารท้องถิ่นก็เริ่มพูดถึงข้อมูลชุดนี้ อย่างที่สอง คือกำลังเป็นกระแส กำลังจะถูกผลักดันเข้าแผนเทศบาล กำลังรอโอกาสที่เหมาะสม อีกตัวคือ NGO ที่ทำงานในพื้นที่ (ศุภนิมิต) เริ่มเอาข้อมูลผลการวิจัยชุดนี้ไปใช้ เป็นรูปแบบหนึ่งที่จะเอาไปใช้ที่อื่น

อ.สมมิตร : องค์การที่เข้ามาส่วนมาก เขาจะจุดมุ่งหมาย จะไปดูแนวทางการแก้ไขอย่างไรแล้วเข้ามาต่อยอด เช่น กิจกรรมกีฬา ก็มีมูลนิธิศุภนิมิต และสภาเด็ก ส่วนเทศบาลก็เข้ามาในส่วนของสภาเด็ก นายกฯ เขามารับปาก

พ่อสังสิทธิ์ : พูดถึงงานทั่วไป ข้อมูลเป็นประเด็นแรก คือปัญหาในหมู่บ้านที่เราคิดจะแก้ พวกจิตอาสาต้องเป็นคนชวนเพื่อน คนชวนต้องมีความโปร่งใส จะชวนคนอื่นง่าย เมื่อทำงานร่วมกันให้ความเสมอภาค มีความสำคัญเท่ากัน เป็นศักดิ์ศรี คำว่าจิตอาสาไปทำงานในชุมชน เช่นไปเยี่ยมบ้าน ประมาณ 60 คน ข้อสำคัญคือ ศักดิ์ศรีของคน อย่าไปมองว่าใครด้อย มีปัญหาให้คุยกัน หัวหน้าที่มต้องพยายามเข้าใจ

คำถาม : ลักษณะการหนุนเป็นอย่างไร

มูลนิธิศุภนิมิต ซื้ออุปกรณ์กีฬาให้ หรือแก้ปัญหาเด็กต้องมีชมรมดนตรี ก็ซื้อเครื่องดนตรีให้

คำถาม : มีที่อื่นไหม อย่างโรงเรียนเริ่มวิจัยด้วย ทำอย่างไรต่อ

ตัวแทนนักเรียนไปจัดกิจกรรมสภาเด็กต่อ

คำถาม : วัดทำอะไรบ้าง

: มีพระอาจารย์มาอบรมให้ต่อเนื่อง เข้าค่ายด้วยกันเลย มีสอนพิเศษธรรมะให้

คุณวิลักษณ์ : ขอแยกบทบาทสองส่วน ผู้ประสานงาน สกว. ที่ทำให้เกิดกระบวนการขับเคลื่อนให้เวลามากกว่าเป็นแหล่งทุน ให้คำแนะนำ ให้เกิดกระบวนการอยู่ไม่เซา(ไม่หยุด) ไม่ใช่เฉพาะแหล่งทุน

คำถาม : ทำอย่างไร ที่จริงไม่ใช่งานประจำ

คุณทองคำ : เสียสละสถานที่ไม่ว่ากลางวันกลางคืน

คุณวิลักษณ์ : ช่วงแรกๆ ของการวิเคราะห์ ให้ ความรู้ เช่น หน่วยงานของสุรา สถานที่ บุคลากร สิ่ง ที่ สอ. ทำมากกว่าบทบาท คือการผลักดันให้เกิดสภาเด็ก

คำถาม : จังหวัดมีหน่วยงานไหนมาหนุนเสริมไหม

คุณทองคำ : มีแต่เรื่องครอบครัวอบอุ่น

หมอนุ่ม : ช่วงที่ทำ คนที่หนุนเสริมคือ เจ้าของงาน เจ้าของโครงการ (สกว) เจ้าของเงิน เจ้าของงบ และครู ส่วนหน่วยงานอื่น มาในช่วงที่เราทำกิจกรรม เราออกสู่โลกกว้างโดย สกว.นำไปบ้าง หรือเรามีเครือข่ายไปเองบ้าง แล้วแต่พยาธิ (ปัญหา) เจ้าของถูกกับใคร มีโครงการของหมอฝน (เงินประชาสังคม) หลังจบ สกว. เราก็พยายามหาโอกาส อย่าง อ.สมมิตร พยายามจัดกิจกรรม ตอนนี้อยู่ที่ผู้ใหญ่ แล้วแต่จะเห็นช่องทาง

คำถาม : มีกิจกรรมสืบเนื่องมาจนถึงทุกวันนี้ไหม

คุณวิลักษณ์ : มีหน่วยงานหนึ่งมาจากจังหวัดให้เยาวชนมาจัดเก็บข้อมูล คือ พลังงานจังหวัด ให้เยาวชนเก็บข้อมูล เรื่องพลังงาน อีกตัวหนึ่งกำลังทำอยู่ จะสนับสนุนต่อยอด โดยผ่านทางสภาองค์กรชุมชน ตำบล เพื่อขับเคลื่อนงานสภาเด็กและเยาวชน ใช้ตัวนี้เป็นฐานในการขยาย 15 หมู่บ้าน

เทศบาลตำบลนาดี

คำถาม : ภายหลังจากวิจัยปัญหาลดลงไหม

: ประมาณครึ่งต่อครึ่ง แต่ก็ยังมีคนไม่แคร์สังคม ไม่เข้ามา

คำถาม : ถ้าเทียบอัตราส่วนส่วนคนมาร่วมกิจกรรม เต็ม 10 จะให้คะแนนเท่าไร

: เหลือ 2 คน ลอดป่อง (คนที่ไม่สามารถแก่ได้)

อีก 2 - 3 คน ช่วยกันตอบว่า : จะให้มันหายมันไม่หาย ยังเหลืออยู่หน่อยๆ

พระมาเทศน์ เขาฟังอยู่ ก็ดึงมาได้พอสมควร ทำกิจกรรมถือศีลภาวนา ส่วนนี้มีส่วนใหญ่ทำให้เด็กมีส่วนร่วม เด็กไม่ก้าวร้าว

ตามที่ได้สอบถามทั้ง 2 ฝ่าย ทั้งผู้นำ ผู้ปกครอง และตัวเยาวชน ได้สอบถามความต้องการเยาวชน และให้เยาวชนเข้าใจเราด้วย เยาวชนมีการลดหย่อนความก้าวร้าว หลวงพ่อเจ้าคณะอำเภอจึงเข้ามาในสายงานของท่าน ฝ่ายเข้าร่วมส่วนมาก ไม่เข้าร่วมส่วนน้อย ก็ปล่อยไว้ก่อน ถ้าเพื่อนเขาทำดี เห็นผลดีเขาก็จะเข้ามา เพราะเขาเป็นส่วนน้อยแล้ว

คำถาม : มีทั้งเทศบาล โรงเรียน วัด ผู้นำ หน่วยงานพวกนี้มีส่วนใหม่ในการให้เกิดความสำเร็จ

(หลายเสียง) : ทางโรงเรียน คณะครู อาจารย์ ผอ. ทุกศาล พาเด็กเยาวชนเข้ามาจำศีล ครูเน้นนักเรียนนี้ ถดถาวร้าว สามัคคี อยู่ในกรอบศีลธรรม ให้พระเทศน์ทุกศาล และหลักสูตรของพื้นที่จะมี พระครูเทศน์ให้ ลูกหลานฟังตลอดทางเทศบาลก็แนะนำสนับสนุน มาช่วยกัน

คำถาม : ช่วยอย่างไร

: กระตุ้นจิตสำนึกกลุ่มเป้าหมาย มีกิจกรรมอะไรก็ประสาน มาช่วยด้านกิจกรรม ให้เยาวชนทำ กิจกรรมกีฬาเยาวชน

คำถาม : บทบาทให้คำปรึกษาหรือร่วมกิจกรรม

: ทั้งให้คำปรึกษา และร่วมกิจกรรม ให้ลูกหลานแข่งขัน มาแข่งว่ากลุ่มนั้นให้ทำอย่างนั้น กลุ่มนี้ให้ทำอย่างนี้ สนับสนุนบุคลากร และเรื่องงบประมาณ

คำถาม : เราคาดหวังว่า เทศบาลจะสนับสนุนอะไรบ้าง

: คำปรึกษา คน งบประมาณ ด้านวิชาการ เช่น แนวทางดำเนินการวิจัย ข้อมูลที่มีตามท้องที่ การสนับสนุน สิ้นสุดไม่เป็น ต้องสนับสนุนจนถึงเป้าหมาย

คำถาม : ขอดำเนินการตามทำทนาย เห็นโครงการจำนวนมาก มักคิดกันว่า “เงินมาปัญญามี” พวกเราคิดอย่างไร

คนที่ 1 : แล้วแต่คน บางกรณีต้องแยก

คนที่ 2 : ต้องทำก่อนจึงจะได้งบประมาณ บางกิจกรรมไม่ต้องใช้เงิน บางกิจกรรมต้องมีเงินจึงทำได้ บางเรื่องต้องลงทุนก่อนจึงจะได้เอามา อย่างงานวิจัย ต้องคนมีปัญญาก่อน จึงจะทำงานวิจัยได้ ความสำเร็จอีกคือ องค์การภาครัฐมาช่วยสนับสนุน (ทุกหน่วย) ทั้ง อ.พิภพ และ พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เราตบอดต้องมีคนจูง ถ้าไม่มีคนจูงก็จะไปไม่ถูกทาง เช่น อ.พิภพ เทศบาล ทุกหน่วยงานให้ความรู้จึงจะไปได้

คำถาม : ที่งานวิจัยให้ความรู้โดยการศึกษาเอง ความรู้ที่เราต้องการเป็นเครื่องมือที่จะใช้ทำงาน หรือ อะไร

: เป็นเครื่องมือจริงๆ ก็ไม่ใช่ทางการสั่ง แต่ก็มีสิ่งที่เราคิดเองด้วย

คำถาม : แล้วคนอื่นอีก 20% ที่ไม่เข้าร่วม เป็นเพราะอะไร

คนที่ 1 : เกิดจากพฤติกรรม ไม่เข้าร่วมสังคม ไม่แคร์สังคม ทำอย่างไรอีก 20% จะเข้ามา ตรงนี้ต้องการที่สุดคือ อยากได้นักวิชาการที่มาพูดแล้ว เขาเข้าใจตาออกแสงวาบๆ

คนที่ 2 : มีส่วนหนึ่งที่ผู้ปกครองยังไม่แนะนำลูกหลานให้ถูกทาง (เพราะเขาไม่แคร์สังคม หรือปากยาก ว่า (พูด) ยาก)

คนที่ 3 : ครอบครัวเพื่อนไม่อยู่พร้อมหน้า รายได้ยังไม่เพียงพอ บางส่วนครอบครัวแตกแยก

คนที่ 4 : บางพวกก็เป็นเพราะสันดาน

คนที่ 5 : ปัญหาการว่างงาน คนหนุ่มวัยรุ่นสุมหัวกัน ออกแนวทาง แสดงอิทธิฤทธิ์ อิทธิพลกลุ่ม เห็นเพื่อนเดินมาแต่ไกลก็ขิว (ไม่ชอบหน้า)

หลวงพ่อบุญ (พระ) : การจัดกิจกรรมต่างๆ ตัวที่ก่อความยังไม่เข้าร่วม สาเหตุที่ไม่เข้าร่วม คือ ในกิจกรรมนั้นๆ ห้ามไม่ให้กินเหล้า ไม่ให้เอ็กเกริก ถ้าผู้ปกครองบอก ก็ว่าเต่าล้านปี ไม่ต้องมาบอก อย่างนี้จะแก้ไข

อย่างไร ถ้าผู้นำไปบังคับก็จะว่ารังแกชาวบ้าน ก็เหมือนว่า กฎหมายบอกว่า เด็กมีความถูกทุกประการ ไปเตะไม่ได้ ก็เลยต้องปล่อย ไม่กล้าทำ เวลาทีมงานคอยแก้สถานการณ์เอา ไม่เหมือนสมัยเก่าที่คิดว่าครูอาจารย์เนียนเด็กได้ อันนี้ท้อใจ ทำวิจัยมาท้อใจ ถ้ารัฐบาลไม่ทำให้ล้มมาก็คงจะดี แก้สถานการณ์ได้

คำถาม : ได้เปลี่ยนแปลงแนวคิดใหม่จากการทำงานวิจัย

นักวิชาการศึกษา : แต่ก่อนมีการจัดกิจกรรม สำหรับเด็กและเยาวชน มีตั้งมาจากส่วนกลาง และภาคส่วนต่างๆ แต่พอมาทำวิจัยทำให้เข้าใจว่า กิจกรรมจากส่วนกลางไม่ค่อยประสบความสำเร็จ แม้ชื่อจะดี แต่กลุ่มเป้าหมายไม่ได้ต้องการกิจกรรมที่จัด แต่เมื่อได้มาทำกิจกรรมของ สกว. รูปแบบที่ดำเนินการของทีมไม่ใช่ผู้ใหญ่ทำให้เด็ก แต่เป็นกิจกรรมที่เกิดจากที่ประชุมกำหนดให้เด็กรับผิดชอบ แต่ก่อนหน่วยงานต่างๆ กำหนด งานกีฬา ตอนนี้เยาวชนเตรียมสนามเอง ดัดสินเอง เยาวชนไม่ชิงแข่งขันเพื่อเอาชนะอย่างเดียว อย่างงานลอยกระทง แต่ก่อนต้องถนัดจัดให้ ดำเนินการทุกอย่าง ให้แต่ละหมู่บ้านมาร่วมงาน แต่รูปแบบที่เปลี่ยนไปคือให้เยาวชนเขาแบ่งบทบาทหน้าที่ของเขาให้เขารู้ว่าผู้ใหญ่ทำงานอย่างไร ให้เด็กเขาได้ทำ จำลองแบบของผู้ใหญ่ เด็กเกิดจิตสำนึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของงาน ไม่ใช่แขก แต่มีหน้าที่รับผิดชอบทุกคน ต่อไปจะเอาไปใช้ต่อ ถ้ามีงานอะไรเข้ามา ก็กำหนดให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย และให้เขามีส่วนร่วม

คำถาม : ขอลาเรื่องการขยายผล “ที่เราเริ่มจาก 4 ชุมชน ต่อไปจะขยายไปหมู่บ้านรอบข้างหรือยัง”

: ยัง

คำถาม : มีแนวคิดจะขยายไหม

: ทำในหมู่บ้านของเจ้าของที่ดินก่อน จึงจะขยาย ตอนนี้ยังไม่ดีพอ

คำถาม : เทศบาลมีกี่ชุมชน (ถามเจ้าหน้าที่เทศบาล)

: 15 ชุมชน สรุปว่ามี 13 หมู่บ้าน

คำถาม : ตอนนี้ทำแล้ว 4 หมู่ อีก 9 หมู่ จะทำต่อไหม

นักวิชาการศึกษา : โดยหลักคือ แต่ก่อนที่เคยทำงานวิจัยจะเป็นตัวเลข คีย์เข้าโปรแกรมแล้ววิเคราะห์ข้อมูล แต่วิจัยท้องถิ่นไม่เหมือนที่เคยเรียน เป็นเรื่องที่ต้องขยาย อาจเป็นการขยายรูปแบบการแก้ปัญหา แต่เป็นเรื่องแตกต่างของแต่ละชุมชน อาจจะทำทอดการทำงานของชุมชน ให้ชุมชนอื่นรู้ อาจเอาประเด็นเชิงบวกมาทำ

คำถาม : เคยคุยงานวิจัยกับนายกเทศมนตรีไหม

กลุ่มผู้นำ : ไม่เคยคุย

นักวิชาการศึกษา : เคยคุยอยู่กับผู้นำ บางครั้งก็เชิญมาร่วมงาน ร่วมคุย ว่ามีทีมวิจัยทำงานอย่างไรอยู่เพื่อก็ค้นหาความสนใจอยู่

คำถาม : การให้ความสนใจแสดงออกอย่างไร

: ไม่ปฏิเสธเวลาเสนอกิจกรรม ก็สนับสนุนบ หรืออำนวยความสะดวก

คำถาม : เราคาดหวังว่างานวิจัยนี้ต้องได้ผล 100% ไหม

: ไม่ เพราะจะมีรุ่นต่อรุ่น จะสืบสานกันต่อ

ชุมชนหนองเหมือดแอ่ ตำบลหนองเรือ

คำถาม : สถิติการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรลดลงร้อยละ 55 จากตรงไหน

หมอวิชัย : จากสถิติการตั้งครรภ์ 4 หมู่บ้านเนื่องจากเกิดจากการป้องกันตนเอง หรือ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

คำถาม : การขยายผล ได้แก่ โครงการการเยี่ยมบ้าน โครงการสายใยรัก สภาคเด็กเยาวชน

: โครงการสายใยรัก การฝากครรภ์ที่พ่อแม่ต้องมาพร้อมกัน

: โครงการการเยี่ยมบ้านของโรงเรียน เป็นการติดตามพฤติกรรมและช่วยเหลือนักเรียนระหว่างบ้านกับโรงเรียน เจาะลึกกับเด็กที่มีพฤติกรรมเสี่ยงมาก โดยเฉพาะพ่อแม่ที่แยกทางกัน ใช้วรรณกรรมที่พบว่าปัญหาเริ่มแต่เด็กเล็กๆ

: สภาคเด็กและเยาวชนขยายไป 4 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนหนองเรือพิทยาคม โรงเรียนกุศลคู่พิทยาคม โรงเรียนโนนเมืองวิทยาคาร โรงเรียนโนนสังวิทยาคาร

10. การสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและ/หรือ การหนุนเสริมของผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น องค์กรทางสังคม หน่วยงานของรัฐ

-ความหมายและการแสดงที่บ่งชี้ถึงการมีส่วนร่วม

-กระบวนการ วิธีการสร้างการมีส่วนร่วม

นามะเฟื่อง

คำถาม : การมีส่วนร่วม เป็นปัจจัยสำคัญในการทำงานวิจัย อยากถามว่า นามะเฟื่องใครร่วมกับใคร

พ่อสด : มีฝ่ายปกครอง ผู้ใหญ่บ้าน 9 คน กำนัน 1 คน ครู (ผอ.ตอนแรก 1 คน ปัจจุบัน 60 คน) หมออนามัย 5 คน อสม. 159 คน เยาวชน 50 คน ตอนแรกหมู่บ้านละ 5 คน 10 หมู่บ้าน เป็น 50 คน ปัจจุบันเป็น 300 - 400 คน ตั้งแต่อนุบาลขึ้นไป ผู้ปกครอง (พ่อแม่ ตายาย ฯลฯ ที่แรก 38 ปัจจุบัน 120 คน) นายกเทศมนตรี นายก อบต. กรรมการชุมชน (45 คน) หลวงพ่อ (1 วัด เป็น 9 วัด) ผู้สูงอายุ (ในชมรม 120 คน)

คำถาม : ทบทวนเรื่องการมีส่วนร่วม ให้อธิบายว่าร่วมกันอย่างไร

1. ร่วมคิด
2. ร่วมวางแผน
3. ร่วมปฏิบัติ
4. ร่วมรับผล
5. ร่วมประเมินผล

พ่อสมควร : มีการร่วมกันคิดเรื่องหัวข้อวิจัย เป็นเจ้าหน้าที่อนามัย และ อสม.

หมอแป้น : ค่อยหาเพื่อน หาฝ่ายปกครอง หาคนที่ช่วยเราได้ แล้วก็ อปท. จากนั้นก็มีผู้ประสานงาน คือ หมอฝน

คำถาม : ช่วงเรื่องวางแผนคิดร่วมกันมีใครบ้าง

หมอแป้น : มีกลุ่มเดิม (เจ้าหน้าที่อนามัยและ อสม.) บวก ฝ่ายปกครอง ท้องถิ่น ครู ผู้สูงอายุ ช่วงแรกยังไม่มีเยาวชน ตอนหลังจึงมีเยาวชนเข้ามาตอนปฏิบัติการ ก็ให้เขาเข้ามาร่วมวางแผนอีกด้วย และมาช่วยเก็บข้อมูล ช่วงปฏิบัติการมีเยาวชนเพิ่มขึ้น ผู้ปกครองเข้ามาตอนอยู่บ้านน่าอ่าง

คำถาม : ความหมายของคำว่าร่วมคิด “คือร่วมคิดอะไร”

พ่อสด : มาคิดงานวิจัย สีเฮ็ดจังได้ (จะอย่างไร) วางแผนทำกิจกรรม

1. ทำค่าย มีสภาเด็กและเยาวชน ช่วงไปค่าย (“เขาบอกว่าอยากมีสภาเด็ก”)
2. ค่ายลูกเสือ แต่ก่อนเวลามีค่าย พวกครูมักจะไม่สนใจเด็ก มักจะจับกลุ่มกินเหล้า “ให้เด็กเสรีฟ เหล้า”
3. สายใยรักครอบครัว กิจกรรมค่ายครอบครัวอบอุ่น

ตำบลหนองภัยศูนย์

คำถาม : เอาปรากฏการณ์ปัญหาไปคุย ตอนเราชวนคนมาร่วมทำอย่างไร

ทีมเยาวชน : คุยกันตอนหลัง เลยได้ทีมเยาวชนมาร่วม ให้เยาวชนเป็นผู้เข้าหาเยาวชนด้วยกัน จะเข้าได้ง่ายอยู่ ไปหาข้อมูลมาสรุปภาพรวม ว่าตำบลเรามีคนสูบกี่คน คนดื่มกี่คน แล้วได้รับการสนับสนุนจาก อบต. แต่เน้นหนักคือ เยาวชน

ก่อนเยาวชนเข้ามาคุณหมอทำแบบสอบถาม ไปถามแล้วเขาไม่ให้ความร่วมมือ ก็เลยว่าจะทำอย่างไร เขาจะร่วมมือ จึงคิดว่า ต้องดึงเยาวชนเข้าร่วม ก็เลยให้เขาลงสอบถามกันเอง ก็ได้ข้อมูลที่ชัดเจน (แต่ก่อนเขาไม่บอกความจริง) ได้เยาวชน 20 คน จัดเป็น 5 โซน 5 หมู่บ้านนำร่อง มีเยาวชนแต่ละหมู่บ้านเข้าร่วม

คำถาม : ตอนแรกเขาไม่ให้ความร่วมมือ แล้วเรามาคุยกัน ใครพาคุย

ทีมวิจัย มาคุยกับคุณหมอ พี่เลี้ยง ได้คุยกับว่า เราควรจะทำอย่างไร “หนามปิก เอาหนามบ่ง”

คำถาม : ตอนไปคุยตอนแรกไปคุยยังงี้

เยาวชน : พวกหนูก็เป็นประธานนักเรียน ผู้ใหญ่เข้ามาช่วยเป็นเรื่องที่ดี เพราะเราก็เห็นปัญหาและอยากทำอยู่แล้ว

คำถาม : ตอนแรกที่ผู้ใหญ่ชวน เราคิดอย่างไร

เยาวชน : ดีค่ะ ตอนแรกไม่ได้คิดอะไร จะทำได้หรือเปล่า แต่พอไปเข้าค่ายก็คิดใหม่ ว่า ปัญหานี้ ควรจะแก้จากตัวเราเอง และผู้ใหญ่จะยื่นมือมาช่วย

เยาวชน : ดีเหมือนกันที่ผู้ใหญ่ให้โอกาส เราแค่ไปคุยกับเพื่อนแล้วไปคุยให้ผู้ใหญ่ฟัง

เยาวชน : ดีครับ ที่ผู้ใหญ่ให้โอกาส และมาช่วยแก้ปัญหา

ชุมชนโนนสมบูรณ์

คำถาม : อะไรทำให้เกิดการมีส่วนร่วม

พ่อลังสิทธิ์ : ข้อมูลเป็นประเด็นแรก คือปัญหาในหมู่บ้านที่เราคิดจะแก้ พวกจิตอาสาต้องเป็นคนชวน เพื่อน คนชวนต้องมีความโปร่งใส จะชวนคนอื่นง่าย เมื่อทำงานร่วมกันให้ความเสมอภาค มีความสำคัญเท่ากัน เป็นศักดิ์ศรีของทุกคน

คำว่าจิตอาสา ไปทำงานในชุมชน เช่น ไปเยี่ยมบ้าน ประมาณ 60 คน ข้อสำคัญคือศักดิ์ศรีของคนอย่าไปมองว่าใครด้อย มีปัญหาให้คุยกัน หัวหน้าที่ทีมต้องพยายามเข้าใจ

คำถาม : ได้อ่านรายงานแล้วเจอ และถูกใจ “การสร้างจิตสำนึก เสียสละให้กับทีมวิจัย” เป็นอย่างไร

คุณทองคำ : ให้ความเป็นกันเอง และเข้าอกเข้าใจกัน ไม่เกี่ยงกัน ให้โอกาสกันและสนับสนุนกัน ให้ความรักและสามัคคีกัน

หมอนุ่ม : ช่วงเฟสแรกของงานวิจัย เป็นการประชุมเป็นส่วนใหญ่ และการวิจัยเป็นเรื่องยาก ช่วงแรกมีปัญหาเรื่องการเงิน ทำการเงินไม่ลงตัว เงินหมด ตอนแรกเข้าสู่ยุคประชานิยม มีจิตอาสาบ้างบางคน ถูกตั้งด้วยคำตอบแทน เขาให้ประชุม 10 ครั้ง เราประชุม 20 ครั้ง เงินหมด เป็นช่วงวัดใจ คนที่อยู่ต่อคือของแท้ จนถึงช่วงวิเคราะห์ข้อมูล

คำถาม : มีคนออกจากทีมวิจัยไหม

มีคนออกไป แต่ไม่เยอะ

หมอนุ่ม : มีคนเข้าเพิ่ม เช่น น้องพร มีเพื่อนอีก 1 คน อีกกลุ่มคือน้องๆ ที่ต้องไปทำงานต่างจังหวัด ก็หายไ้ แต่คนที่วัดใจคือ มาโดยไม่มีคำตอบแทน พวกเขาวชนจะมาวิเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน

คำถาม : จาก 20 กว่าคนเหลือเท่าไร

สัดส่วนที่หายไปประมาณ 5 - 6 คน

คุณวิลักษณ์ : ที่หายไปส่วนใหญ่มีข้อจำกัดเรื่องการจัดการตัวเองเรื่องเวลา ส่วนของผมอยู่ไกลกว่าเพื่อน 10 กิโลเมตร เป็นความสนใจส่วนตัว โทรมาก็มาร่วม เพราะฉะนั้นคนที่จะมาทำวิจัยต้องมีใจ และมีความสัมพันธ์ส่วนตัว

พ่อลังสิทธิ์ : ช่วงแรกมี 9 กิจกรรมหลักๆ ประชุม 10 - 20 ครั้ง มีเงื่อนไขการจ่ายเงิน เงินเลขหมด ช่วงหลังบางครั้งก็ไม่เอาเงินคำตอบแทน หลังๆ ก็หารเท่ากันไม่บอกว่าเป็นหัวหน้าโครงการ เพราะเป็นปัญหามานาน

คำถาม : กระบวนการสร้างจิตสำนึกเกิดจากการทำงานร่วมกัน

: จะเรียกว่ามีการสร้างจิตสำนึกอาจจะไม่ถูกแต่เป็นเพราะมีจิตอาสามาก่อนแล้ว ไม่ได้สร้าง

คุณวิลักษณ์ : ไม่ใช่คำว่าสร้าง แต่ใช้ว่า เกิดจิตสำนึกร่วม

หมอนุ่ม : จริงๆ แล้วเนื้องานกับอุปสรรคก็ทำให้เกิดสิ่งนี้ร่วม ถ้างานราบรื่น ก็อาจจะไม่มีจิตสำนึกร่วม การสร้างเป้าหมายร่วมกัน ให้เขาวชนได้แสดงออก (จัดกระบวนการทำเวทีธรรมชาติไม่ซีเรียส สร้างพื้นที่ให้เด็กได้แสดงออกมากขึ้น)

พ่อถึงสิทธิ์ : ช่วงแรกเขวachsenไม่ค่อยพูด ตอนหลังถามข่าวคราวตลอด ต่อมาคุ้นเคย เขวachsenก็กล้าพูดคุยกับผู้ใหญ่มากขึ้น

เทศบาลตำบลนาดี

คำถาม : ที่บ้านเรามีส่วนร่วมมากน้อยแค่ไหน

คืออยู่ 100 คนไม่ค่อยร่วมมือซัก 5 คน

คำถาม : การมีส่วนร่วมแสดงออกอย่างไร

คนที่ 1 : ไม่ปกปิดความชั่วของลูก คือ ยินดีที่จะให้ข้อมูล

คนที่ 2 : แนะนำเด็กเตือนลูกได้ (เอาผลการวิจัยไปใช้) ที่เคยชั่วก็ดีขึ้น ประมาณ 70 - 80%

คนที่ 3 : มาร่วมกิจกรรม (ออกกำลังกาย ลอยกระทง)

คำถาม : ลอยกระทง ทำอย่างไรจึงเรียกว่ามีส่วนร่วม

เขวachsen : มาช่วยทำกระทง ทั้งพ่อแม่และเขวachsen มาทำพิธีลอยกระทงด้วยกัน

ผู้ใหญ่อีกคน : มอบหมายให้เขวachsenดูแลงาน ผู้ปกครองเป็นที่ปรึกษา เขวachsenทำเอง แบ่งเป็นฝ่ายจราจร รักษาความสงบ ฝ่ายเวที ให้เขวachsenเป็นแม่งาน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนั่งดู

คำถาม : เกิดได้อย่างไร

คนที่ 1 : เกิดจากท้องถิ่นให้ความร่วมมือดี

คนที่ 2 : เกิดจากแรงศรัทธาที่เรามี ลูกหลานให้ความร่วมมือดี ทำให้มีกำลังใจทำกับลูกหลาน

เขวachsen : งานที่ผ่านมาผู้ใหญ่ทำ เขวachsenไม่ให้ความสำคัญ แต่พอเขวachsenได้มาทำเองก็ทำงานของตัวเอง มีความสำคัญ ก็ตั้งใจทำ

คำถาม : จากการวิจัยบอกว่า ลูกหลานต้องการโอกาสที่จะทำงาน

: ได้ตั้งแต่เด็กเข้ามามีส่วนร่วมกับผู้ใหญ่

คำถาม : ทุกวันนี้ยังทำอยู่ไหม

: ทำอยู่

คำถาม : ถ้าเทียบส่วนคนมาร่วมกิจกรรม คะแนนเต็ม 10 จะให้เท่าไร

: ให้ 8 เหลือ 2 (คนลัดป้อง) อีก 2 - 3 คนช่วยกันตอบว่า จะให้มันหายมันไม่หาย ยังอยู่หน่อยๆ

คำถาม : การมีส่วนร่วมมันไปส่งผลต่องานวิจัยอย่างไร

: ถ้าเขามีส่วนร่วม ทำให้เราเข้าใจเขาหลายขึ้น ความร่วมมือของทุกฝ่าย

: อ.พิภพให้ความรู้พวกผม ก็ได้นำมาคิดมาศึกษาว่าทำอย่างไร เทศบาล กรรมการหมู่บ้านก็ร่วมมือดี

: ประสบความสำเร็จประมาณ 80% เกิดจากความสามัคคีและความเข้าใจ เข้าใจว่าทำไมลูกหลานบ้านเดียวกันจึงดีกัน

ชุมชนหนองหมือดแอ่ ตำบลหนองเรือ

ทีมวิจัยและคณะกรรมการที่ปรึกษา ที่มาจากทุกภาคส่วนที่อยู่ในชุมชนที่มีความสนใจและสมัครใจเข้าร่วมงานวิจัย ระยะแรกมีผู้สนใจเป็นทีมวิจัย จำนวน 20 คน ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่สาธารณสุข 4 คน ครูในโรงเรียนประถมศึกษา 2 คน ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา 2 คน ผู้นำชุมชน 4 คน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 4 คน และที่ปรึกษาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิอีก 4 คน ต่อมาภายหลังได้มีผู้สนใจและให้ความสำคัญจากทั้งภายในชุมชน เพิ่มขึ้นอีก 10 คน รวมเป็น 30 คน และมีการปรับเปลี่ยนตัวบุคคลในทีมวิจัยเพื่อความเหมาะสม โดยให้ทีมวิจัยเป็นผู้เสนอรายชื่อด้วยกันทุกคน มีการขยายโอกาสให้คนต่างพื้นที่ตำบลเข้าร่วมเรียนรู้เป็นทีมวิจัยด้วย จำนวน 3 คน

แม้ชาวบ้านไม่มีพื้นฐานการทำงานวิจัย แต่ทว่าเริ่มด้วยการมองเห็นปัญหาและความทุกข์ยากของคนในพื้นที่ จึงอาสาทำงานวิจัยด้วยการเรียนรู้ แล้วนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบโดยอาศัยข้อมูลจริงของชุมชนเป็นตัวกำหนดกิจกรรมในการแก้ไขปัญหา

มีการบูรณาการ เชื่อมประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และชุมชนทั้งในระดับพื้นที่และนอกพื้นที่มากขึ้นทั้งในลักษณะการดำเนินงานและประสานเพื่อการสนับสนุนงบประมาณ เห็นได้จากการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตของเยาวชนระดับตำบลโดยการสนับสนุนของเทศบาลตำบลหนองเรือ และโครงการวิจัยชุมชนหนองหมือดแอ่กับกระบวนการมีส่วนร่วมในการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ในเด็กและเยาวชน

หมอวิชัย : ใช้คนขยายงาน (ผ่านการพัฒนาทักษะกระบวนการ)

ผู้ใหญ่บ้าน : การทำตัวเป็นแบบอย่าง เช่น การชวนหลานเข้าวัด หลานก็ชวนเพื่อนต่อ

11. ปัจจัยความสำเร็จ

นามะเฟื่อง

คำถาม : คิดใส่ใจเจ้าของแบบเด็ดๆ “ปัจจัยความสำเร็จ ของงานวิจัยที่ผ่านมา” อะไรทำให้งานวิจัยสำเร็จ

1. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การมีส่วนร่วมของทุกหน่วยงาน ทุกฝ่าย เช่น โรงเรียนครูก็ไม่กินเหล้า หันไปทางไหนก็ร่วมมือ งานศพก็ช่วยประหยัดได้ (ครู อสม. ผู้ใหญ่บ้าน หมอ) (มีผู้ให้ความสำคัญ 10 คน)
2. การมีผู้นำที่เข้มแข็ง หมายถึง ทำแล้วต้องทำให้สำเร็จ ทำต่อไปเรื่อยๆ ผู้นำหมายถึงทั้งผู้นำวิจัยและผู้นำท้องถิ่น พราหมณ์ พระ (มีผู้ให้ความสำคัญ 2 คน)
3. มีผู้นำกระบวนการ คือ หมอเป็นทำงานจริง ไม่ใช่สั่ง ให้คำปรึกษากับทีมวิจัย คอยให้กำลังใจ มีความสามารถพิเศษในการพูดทำให้ทีมงานมีกำลังใจ และให้คิดเป็น เสียดสี (มีผู้ให้ความสำคัญ 2 คน)
4. ทีมงานวิจัย เข้มแข็ง (มีผู้ให้ความสำคัญ 2 คน)
5. ประสานงานต่อเนื่อง มีการประชุมประจำ (มีผู้ให้ความสำคัญ 2 คน)
6. ถ้ามีปัญหา ก็หาทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน (มีผู้ให้ความสำคัญ 2 คน)

7. หมอเป็นมองที่สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา ที่ชัดเจน เป็นสามเหลี่ยมเล็กในพื้นที่ และมีส่วนไปช่วยเคลื่อนในพื้นที่(มีผู้ให้ความสำคัญ 1 คน)
8. ความภาคภูมิใจในงาน อยากเห็นความสุขในสังคม (มีผู้ให้ความสำคัญ 3 คน)
9. หมอเป็นเสริมว่ามีการให้คุณค่าและเติมกำลังใจให้กันอย่างสม่ำเสมอ(มีผู้ให้ความสำคัญ 1 คน)

ตำบลหนองภัยศูนย์

คำถาม : ความร่วมมือของเครือข่ายในตำบล ใครกับใครร่วมมือกัน

: อสม. กับหมอนามยชุมชนประเด็นแล้วหาแนวร่วม ครู ผู้นำ เมื่อหาแนวร่วมได้ก็ลงปฏิบัติงาน ทุกส่วนบูรณาการ ร่วมช่วยกันออกมาคิดว่าเราจะแก้ปัญหาเรื่องเหล่านี้ได้อย่างไร ทุกหน่วยเห็นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเราจะทำแต่พวกเราอย่างเดียวไม่ได้ ต้องใช้องค์กรท้องถิ่น ร้านค้า โรงเรียน พร้อมกันลงมือ ลงขันร่วมกันภายในปี 50 มีเป้าร่วมกัน ตบมือข้างเดียวไม่ดัง และทุกคนที่ร่วมมือต้องเลิกก่อนไม่อย่างนั้นจะสอนเขาไม่ได้ (สรุป ทุกหน่วยมาร่วมคิด , ร่วมวางแผน, ร่วมปฏิบัติ, ร่วมรับผล, ร่วมประเมินผล)

คำถาม : ใครเห็น มองเห็นความสำคัญในจุดนี้ เห็นว่าอย่างไร

เยาวชน : ทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของเด็ก เด็กเป็นอนาคตของชาติ ต้องการเห็นชาติของเราเจริญ ถ้าปล่อยไว้จะไม่เจริญ ก็ต้องเริ่มจากจุดเล็ก คือ โรงเรียนเห็น เพื่อนเห็น ชุมชนเห็น ทุกสิ่งที่ได้เริ่มจากตัวเรา ถ้าไม่เริ่มจากจุดเล็ก ก็จะไม่ขยายผล ถ้าเราเป็นตัวอย่างแล้ว ก็จะขยายผลได้

ผู้ใหญ่ : ส่วนมากก็ระดับหมู่บ้านก่อน คิดจากเล็กไปหาใหญ่ พอตำบลหนองภัยศูนย์สำเร็จก็ไปพูดกับญาติได้ ก็จะขยายไปได้

คำถาม : ความจริงจัง /ตั้งใจ เป็นอย่างไร

ผู้ใหญ่ตอบ : นักวิจัยเสียสละ ต้องตั้งใจทำงาน คุยกันว่าถ้าทำงานสำเร็จก็จะภูมิใจ ความภูมิใจมาจากความตั้งใจ ไม่ทิ้งกลางทาง ต้องทำ ต้องสู้ เพราะเราเข้ามาเป็นตัวอย่างของคนแล้ว ถ้าเราทำไม่ดี ประเมินผลแล้วไม่ได้ผล เยาวชนที่เสพ สู้บก็จะไม่เชื่อ เพราะฉะนั้นตัวเราต้องเป็นตัวอย่างให้เห็น

เยาวชน : ผมแต่ก่อนเข้าวิจัย ขาดวันละ 2 ของ ตอนนี้เลิกได้ ก่อนจะเลิกได้เราตั้งใจว่า ถ้าเราเลิกไม่ได้เราจะสอนคนอื่นไม่ได้ “ตายก็ตาย อดสูบไม่ได้ไปซื้อลูกอมมาอม” เหมือนเราไปวัด บาปบุญอยู่กับเรา

คำถาม : ความต่อเนื่องเป็นอย่างไร

เราทำงานแล้วติดตามผลไปเรื่อยๆ ถึงโครงการจะจบแล้วเราทำต่อ ตอนนี้จะทำให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน ในงานศพ 10 หมู่บ้าน

คำถาม : สรุปว่า ความต่อเนื่องคือนอกจากเด็กแล้ว ยังไปงานอื่น และไปหมู่บ้านอื่น ได้คิดต่อไหมว่าจะขยายไปอีกอย่างไร

: จะขยายไปอีก 5 หมู่บ้าน

คำถาม : แล้วจะขยายอย่างไร

นั่งคุยกับผู้นำแต่ละบ้าน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

อสม. : ตอนนี้ได้คุยกับพระครู เดียวนี้ที่มัววิจัยทำเรื่องเหล่านี้หรือสำเร็จบ้านสองบ้านแล้ว จะให้พระครู นักผู้นำ (ผู้ใหญ่บ้าน) มาคุยกันในช่วงปีใหม่ จะให้พระครูขอขมาบาปแต่ละหมู่บ้านในงานบุญให้ไม่มีเหล้า ถ้าทำได้ตำบลเราจะได้ไม่ใช้เงินในงานบุญมาก เป้าหมายต่อไปคือ หมู่ 3 บ้านของพระครู

สรุป ความต่อเนื่องคือเราไม่อยากให้มันหยุด จะทำ 3 ส่วนคือ

1. ทำกิจกรรมกับกลุ่มเป้าหมายอื่นๆ อย่างต่อเนื่อง
2. ขยายความต่อเนื่องพื้นที่อื่น
3. ลดค่าใช้จ่ายครัวเรือน

คำถาม : ความสามัคคีในชุมชนได้จากตรงไหน

: ช่วงนี้ ทุกหน่วยงาน อบต. ผู้นำ อสม. ครู วัด (บวร) พวกนี้มารวมกันปรึกษาหารือ มีนโยบายไปในทางเดียวกัน แล้วประสบความสำเร็จ พลังที่ใหญ่ที่สุดคือความสามัคคี ไม่ใช่ต่างคนต่างทำ หน่วยงานแต่ละหน่วยเข้าใจปัญหาในตำบล แนวคิดไปในทางเดียวกัน แต่ก่อน สามัคคีอยู่แต่ต่างคนต่างแก๊ ต่างคนต่างอยู่ พอเอาปัญหาด่วนนี้เข้ามาปรึกษาหารือกัน แต่ละหน่วยงานไม่มีการขัดแย้งกัน ให้ตำบลเราเป็นแม่แบบ

คำถาม : สรุปว่า ที่สามัคคีคือหน่วยงานต่างๆ วางนโยบายร่วมกัน และมีอย่างอื่นไหม

: ทีมงานเรา ทั้งเยาวชน ไม่เกี่ยงกัน ถ้ามีงานกันเสาร์อาทิตย์ก็ไม่หยุด

คำถาม : พื้นที่เรามีถึงขั้นกำหนดเป็นวาระไหม เช่น การประชุมทุกเดือน หรือติดตามความก้าวหน้า

อสม. : ตอบว่า ทุกวันที่ 25 มาประชุมทุกเดือน หลักๆ คือ อสม.และคุณหมออนามัยจะนัดกัน แล้วใช้งานวิจัยบวกเข้ามา

คำถาม : จิตอาสาเป็นแบบไหน

: ผมเป็น อสม. มีจิตอาสาอยู่แล้ว ไม่ว่างานอะไรว่าแต่เรียก และจิตอาสาคือทำงานตั้งแต่ต้น ยังไม่เลิก ไม่เอาคนอื่นมาเป็นเกณฑ์ จะทำทุกอย่างขอให้มอบหมายหน้าที่ งานคืองาน

คำถาม : คนที่ทำงานร่วมกัน ที่เป็นจิตอาสา ประเมินดูแล้วว่าเพิ่มไหม ขนาดไหน คนที่มีจิตใจอยากช่วยบ้านช่วยเมือง

: ทีมงาน อสม. หนองภัยศูนย์ ประชานแต่ละบ้านจะประชุมกันเดือนละ 2 ครั้ง ไม่ได้ประชุมแต่สาธารณสุข ประเด็นปัญหาของหมู่บ้านหยิบมาพูดคุย เช่น หมู่ 9 งานศพคันปี (ของหลานผมเอง) ผมก็ไม่คาดคิดว่าเขาไม่เอาเหล้ามาตั้ง เอน้ำอัดลมมาตั้ง จึงหยิบยกมาคุยในที่ประชุม อสม. กลัวว่า ถ้าไม่มีเหล้ามาตั้งคนจะช่วยเหลือไหม จึงไปถามเจ้าของบ้าน พบว่าได้เงินเยอะกว่าเก่า และยังไม่เสียเงินไม่มาก ทำให้ไม่เพิ่มความทุกข์ใจ จึงนำเรื่องนี้เข้าที่ประชุม อสม.ว่าจะขยายไปหมู่บ้านอื่นได้ไหม อสม.จึงบอกว่า เห็นผลตรงนี้แล้วน่าจะไปขยายได้

คำถาม : สรุปว่า จิตอาสาแยกได้เป็น 3 กลุ่ม เพิ่มเท่าไร

1. อสม.มีการนำประเด็นด้านสังคมมาคุยเยอะขึ้น (เดิม 10 ให้ 10)
2. ผู้นำอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ (เพิ่มขึ้น)
3. สมาคมผู้สูงอายุ (มาก)

4. ชาวบ้านทั่วไป (มากอยู่)

คำถาม : การให้โอกาสและความเข้าใจ (เยาวชนเป็นผู้เสนอ)

: ผู้ใหญ่แต่ก่อนคิดว่าเด็กทำไม่ได้ แต่พอได้มาเข้าค่ายด้วยกัน ลดอายุให้เท่ากันและมาพูดกันว่าทำไมจึงไม่เข้าใจกัน ผู้ใหญ่จึงบอกว่า ลองให้โอกาสไปทำดูว่าจะทำได้ไหม

คำถาม : ก่อนวิจัย เราเคยตีราคาไหมว่า เด็กน้อยกินเหล้าสุบยาไม่ดี

: คิดว่าเขาเป็นคนเก แต่เด็กน้อยไม่คิดอย่างนี้ เขาคิดว่าเป็นความทันสมัย

อ. โกวิท : สรุปว่า ผู้ใหญ่เปลี่ยนความคิด ว่าเด็กกินเหล้า สุบยาหรือเป็นคนไม่ใช่ไม่ดี เพราะการประทับมลทิน “เด็กน้อยกินเหล้าสุบยาไม่ดี” ซึ่งถ้าเราไปประทับมลทินเขา คนๆนั้นจะถูกเบียดขับออกจากสังคม

คำถาม : เราเห็นปรากฏการณ์ของลูกหลานแบบนี้ เราคิด

: คิดอยากช่วยเขา

ชุมชนโนนสมบูรณ์

คำถาม : ที่เราทำโครงการมาทั้งหมด หัวใจของการทำงานที่ประสบความสำเร็จอยู่ที่ไหน

อ.สมมิตร : เรื่องคนที่มีจิตอาสา หากคนแบบนี้ก่อน หากคนที่อยากเรียนรู้ ศึกษา เอาคนที่อยากทำเข้ามา เพราะปัญหาที่ผ่านมาเกิดจากคนทำแบบไม่มีความรู้ และมีปัญหาในการทำงาน งานจะหยุด สรุป “คน”

พ่อสังสิทธิ์ : มีบารมี คนที่เข้ามาทำงานก็มีความเคารพ และการทำงานที่เป็นกลุ่ม งานต้องเป็นไปตามที่วางแผนไว้

เทศบาลตำบลนาดี

คำถาม : คิดว่าเกิดผลสำเร็จเท่าไร เกิดขึ้นได้อย่างไร

: มีความสำเร็จประมาณประมาณ 80 % โดยเกิดจากการมีส่วนร่วมของภาคี ชุมชน มีความสามัคคี นัดก็มาตามตามนี้

: ตอนแรกไม่เข้าใจงานวิจัย ต่อมาเริ่มเข้าใจ

: มโนสำนึกที่เห็นปัญหาและข้อมูลเด็กเยาวชน

: การเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายหลัก (เยาวชนกลุ่มปัญหา) โดยใช้เยาวชนเป็นตัวเชื่อม

: ใช้ศาสนา วัด เป็นสะพานเชื่อม ทุกวันพระ โรงเรียนพานักเรียนมาเข้าวัด

: เยาวชนกับผู้ใหญ่คุยกันแบบเปิดเผย

: เทศบาลสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร คำปรึกษา

คำถาม : อีก 20 % ที่ยังเป็นปัญหาคือกลุ่มไหน

: พวกที่ไม่แคร์สังคม

: กลุ่มที่ครอบครัวไม่อยู่พร้อมหน้า

: สันดานและสายเลือด

คำถาม : ได้ความรู้อะไรบ้าง

: ความรู้เรื่องเทคนิคการเก็บข้อมูล การสัมภาษณ์

: รู้พฤติกรรมเด็กและเยาวชน

นักวิชาการศึกษา : แต่ก่อนมักถูกสั่งการ และมักไม่ค่อยประสบความสำเร็จ แต่พอมาทำกับ สกว. ได้เรียนรู้ว่าชุมชนต้องมีส่วนร่วม เป็นความต้องการของชุมชน

คำถาม : งบประมาณทำไมอยากทำต่อ

ถึงไม่มีงบประมาณก็พากันทำ เพราะเป็นลูกหลาน อยากให้ชุมชนมีความสามัคคี

งานวิจัยเข้าทำให้ปัญหาลดลงไปเยอะ

คำถาม : การใช้ประโยชน์จากงานวิจัยมีอะไรบ้าง

: รูปแบบการจัดกิจกรรม งานประเพณีต่างๆ เปลี่ยนไปโดยให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วม

: นำไปใช้ในการวางแผนยุทธศาสตร์ของชุมชนเทศบาล

คำถาม : ถ้ามีทีมอื่นอยากมาทำงานแบบเรา อะไรจะเป็นเส้นทางลัดที่จะบอกเขาได้ สมมติว่าจุดของเราเป็นจุดเรียนรู้ ที่จะให้คนอื่นมาเรียนรู้ได้ ขอ 2 คำตอบ คือ ผู้นำ และเยาวชน จะทำอะไร จะไปอย่างไร หัวใจความสำเร็จคืออะไร

: ต้องหากลุ่มเป้าหมาย และแนวร่วมของกลุ่มเป้าหมาย

: ให้สิทธิเด็ก คือให้เขาเป็นเอก มอบให้ลูกหลาน อย่าเก็บไว้กับตัวเอง (ผู้ใหญ่) คึงเยาวชน คึงหมู่ (เพื่อน) ให้มา แล้วกระจายหน้าที่ให้เขา

: จุดใหญ่ใจความคือ ใช้วิธีการของไทบ้าน โสกันแบบไทบ้าน หัวใจสำคัญคือ ให้สิทธิ หน้าที่ กับเด็ก ให้เขามีโอกาสแสดงความสามารถ

ชุมชนหนองเหมือดแอ่ ตำบลหนองเรือ

คำถาม : ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จมีอะไรบ้าง

หมอวิชัย : การมีส่วนร่วมจากภาคี ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง เยาวชน ครู โรงเรียน หมอ อสม. เทศบาล วัด

ครู : การเห็นปัญหาและผลกระทบร่วมกัน อยากเห็นชุมชนดีขึ้น

ผู้ใหญ่บ้าน : หลายฝ่ายในชุมชนช่วยแลกเปลี่ยนเรียนรู้

เยาวชน : การรวมพลัง

หมอวิชัย : การบูรณาการกิจกรรมของภาคีร่วมกัน เช่น กิจกรรมปลูกป่า การช่วยผู้ประสบภัยน้ำท่วม ร่วมปล่อยปลากับผู้ว่าฯ

หน่วยงานให้การสนับสนุนงบประมาณ ได้แก่ เทศบาล สอ. โรงเรียน

เยาวชน : ความเข้าใจ การให้โอกาส ผู้ใหญ่เปิดโอกาสมากขึ้น

ปัญหาอุปสรรค

ปัญหาอุปสรรคที่รวบรวมจากรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ตำบลนามะเฟือง

1. เนื่องจากการศึกษาเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพแบบมีส่วนร่วมและเป็นพื้นที่ทั้งตำบลจึงเป็นการศึกษาที่ค่อยเป็นค่อยไปแต่มีพัฒนาการเรียนรู้แบบซึมลึกเช่น พัฒนาการของนักวิจัยชุมชนในการทำความเข้าใจวิธีการ พัฒนาการของสภาเด็กและเยาวชน พัฒนาการความพึงพอใจของชาวบ้าน ผู้ปกครอง ชุมชน ต่อพฤติกรรมของบุตรหลาน ปฏิบัติที่เป็นทิศทางที่ดีขึ้น ของกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมทะเลาะวิวาท (มีเด้าหัวโจกทยอยมาร่วมกิจกรรมสภาเด็กฯ) จึงทำให้กำหนดระยะเวลาไม่เป็นไปตามแผนเนื่องจากให้ธรรมชาติและพัฒนาการการเรียนรู้ของชุมชนเป็นตัวกำหนด

2. การปฏิบัติกิจกรรมไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ เนื่องจากการประเมินของทีมวิจัยและทีมที่ปรึกษาพบว่าข้อมูลที่ผู้ใหญ่เก็บมาได้ยังมีน้ำหนักไม่เพียงพอ เนื่องจากมีเด็กมาเป็นนักวิจัยน้อยและไม่กล้าแสดงความคิดเห็น (ก่อนทำค่าย) จึงต้องปรับแผนจากการคืนข้อมูลชุมชน มาเป็นการทำค่ายแทนสามารถเป็นทั้งการเก็บข้อมูล หาสาเหตุ หาทางออก และปฏิบัติการศึกษาความคิดเด็ก เกิดพัฒนาการและกิจกรรมมากมาย

3. นักวิจัยชุมชนมีอาชีพทำนามีภารกิจตามฤดูกาลการทำนา / สภาเด็กฯ มีทั้งเด็กนอกระบบและในระบบการศึกษา จึงทำให้เกิดกิจกรรมตามภารกิจที่มีเวลาตรงกัน (ประชุมเดือนละ 2 ครั้ง) แต่ก็มีจิตสาธารณะในการศึกษาและสร้างกระบวนการเรียนรู้

ตำบลหนองกั๊กศูนย์

ปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการวิจัยและพัฒนา

ระดับบุคคล

1. คนบางคนอาจจะดูว่าเป็นเรื่องง่ายๆ และอีกหลายๆคน อาจจะดูว่าเป็นเรื่องยากที่จะเลิกเหล้าและบุหรี่ เพราะมันยากเกินไปจึงไม่อยากจะเลิก และเสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ เป็นปัญหาที่คนดื่มและสูบไม่อยากจะเลิก เพราะกว่าจะเลิกเหล้าและบุหรี่ได้ต้องใช้ความพยายาม อดทนจึงจะประสบผลสำเร็จได้

2. การเข้าสังคมหรือเข้ากลุ่มของวัยรุ่น เป็นต้นเหตุ ที่ทำให้คนดื่มและสูบเพิ่มมากขึ้น โดยการชักชวนจากเพื่อนๆ

3. ความหว่าเหว่ หรือสับสนในชีวิต เป็นสาเหตุของการเสพของมึนเมา พวกเขาเชื่อว่าเมื่อดื่มแล้วจะทำให้ลืมเรื่องราวต่างๆได้แต่มันก็ไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้เลย

ระดับชุมชน

1, หน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบล ยังขาดการสนับสนุนและไม่ได้เล็งเห็นความสำคัญของงานวิจัยนี้เท่าที่ควร แต่ก็ยังให้ความร่วมมือบ้าง

2. คนในชุมชนส่วนหนึ่ง ขาดความเอาใจใส่ในบุตร – หลาน ซึ่งเป็นผลมาจากฐานะเศรษฐกิจทางครอบครัวที่พอ แม่ ต้องดิ้นรนในการทำมาหากินจึงไม่มีเวลาอบรม ดักเตือน หรือ ถ้าดักเตือนแล้วไม่เชื่อฟัง พวกเขาก็จะไม่ติดตามและดักเตือนอีก

3. ร้านค้าในชุมชนบางร้าน ยังไม่ได้ให้ความร่วมมือ ยังมองถึงรายได้เป็นหลัก มากกว่าเห็นการเปลี่ยนแปลงของคนในชุมชน

4. ผู้นำชุมชนบางคน ขาดความเอาใจใส่ลูกบ้าน และขาดการประสานงานในทีมวิจัย และงานวิจัยนี้ขาดการประสานพันธ์อย่างต่อเนื่องในหมู่บ้าน บางทีคนในหมู่บ้านไม่ทราบด้วยว่า มีโครงการงานวิจัยนี้เกิดขึ้นในชุมชนเรา

ปัญหาขยาย

อยู่ในระดับพื้นฐานที่สามารถปฏิบัติได้ แต่ขาดการติดตามของกลุ่มเยาวชน ที่ดื่มเหล้าและสูบบุหรี่ว่า พวกเขายังดื่มและสูบบุหรี่ และคนที่ไม่สูบบุหรี่และดื่มตอนนี้เป็นอย่างไ พวกเขาคิดที่จะดื่มหรือสูบบุหรี่หรือไม่ ต้องติดตามกลุ่มเยาวชนนี้อย่างต่อเนื่อง และยังไม่มีการที่เป็นรูปธรรมในการสร้างภูมิคุ้มกันด้านยาเสพติดในกลุ่มเยาวชน ในพื้นที่ตำบลหนองกัยสมบูรณ์

ชุมชนโนนสมบูรณ์

จากการศึกษาวิจัยพบว่าปัญหาและอุปสรรคในการศึกษาพฤติกรรมการดื่มสุราในการแข่งขันกีฬาในงานบุญฮีตสิบสองของกลุ่มเยาวชนชุมชนโนนสมบูรณ์ 3 หมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ด้านดังนี้

ด้านตัวบุคคล

1. พื้นฐานความรู้ทำให้เกิดข้อจำกัดการรับรู้เกี่ยวกับเรื่องที่เป็นวิชาการทำให้ชาวบ้านทีมวิจัยบางกลุ่มไม่เข้าใจในเนื้อหางานวิจัยเท่าที่ควร

2. การขาดประสบการณ์ในการทำวิจัยแบบมีส่วนร่วมทำให้การดำเนินงานเกิดปัญหาและอุปสรรคในช่วงแรกของการทำงาน

3. ชุมชนในพื้นที่วิจัยบางส่วนยังไม่ทราบถึงโครงการวิจัยของชุมชนจากการขาดการประชาสัมพันธ์โครงการจึงทำให้การดำเนินงานช่วงแรกไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร

ด้านกระบวนการทำงาน

1. ทีมวิจัยขาดประสบการณ์ในการทำงานวิจัยมาก่อนจึงทำให้เรียงลำดับความสำคัญของงานที่จะทำไม่เป็นขั้นตอนในช่วงแรกแต่ในช่วงระยะที่ 2 ของการทำงานทีมจึงมีประสบการณ์การเรียนรู้มากขึ้น

2. การบันทึกข้อมูลเชิงวิชาการยังขาดความละเอียดของข้อมูลโดยส่วนมากจะพบในทีมวิจัยที่เป็นผู้ใหญ่มากกว่าเด็ก จึงทำให้ข้อมูลเชิงลึกบางอย่างขาดความสมบูรณ์

เทศบาลตำบลนาดี

1. นักวิจัยมีพื้นฐานที่แตกต่างกันทำให้การเรียนรู้ต้องใช้ในรูปแบบที่ค่อยเป็นค่อยไป ทำให้การกำหนดระยะเวลาการศึกษา ไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้และด้วยปัจจัยภาวะแวดล้อมของชุมชนด้วย เช่น ภารกิจของทีมวิจัย งานในหน้าที่หลัก เป็นต้น
2. การปฏิบัติกิจกรรมการเก็บข้อมูลที่วางไว้ไม่เป็นไปตามที่กำหนด ด้วยข้อมูลในบางส่วนที่ดำเนินการเก็บยังไม่พอสอดคล้องในการนำมาพัฒนาประเด็นต่อไป ด้วยเด็กและเยาวชน ผู้ปกครอง ไม่ไว้วางใจในตัวทีมวิจัย ไม่กล้าเปิดเผยข้อมูล จึงทำให้การที่จะดำเนินกิจกรรมพัฒนาแก้ไขปัญหาลำบากทางออก ด้วยการจัดประชุมกลุ่มย่อย และศึกษาจากข้อมูลของบุคคลข้างเคียงแทน
3. ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมในครั้งนี้อาจจะยังไม่มีความเข้มข้นมากที่สุดเนื่องจากการที่จะได้ข้อมูลที่เข้มข้นนี้จะต้องจัดกิจกรรมให้กับกลุ่มปัญหาได้แสดงออกซึ่งความคิดของการก่อเหตุอย่างแท้จริงกล้าเปิดใจในการให้ข้อมูลมากกว่าที่เป็นอยู่ เพราะบางคนอาจจะให้ข้อมูลในความรู้สึกของตนเองในทางด้านเดียวมากเกินไป ประกอบกับการวิจัยที่มีระยะเวลาเป็นตัวกำหนดทำให้จำต้องนำมาในส่วนที่สามารถเก็บข้อมูลได้ก่อนเพราะการที่จะได้ข้อมูลที่แท้จริงต้องใช้เวลาและความไว้วางใจของผู้ให้ข้อมูลที่ได้นั้นไปทำอะไรและจะทำให้เป็นผลได้ผลเสียต่อผู้ให้ข้อมูลหรือไม่
4. ห้วงเวลาในการดำเนินงานเพิ่มมากขึ้นเนื่องด้วยเป็นงานวิจัยที่ตั้งดำเนินการพัฒนาเพื่อให้สามารถตอบสิ่งต่างๆ และเห็นการพัฒนาได้อย่างแท้จริง และความคาดเคลื่อนของข้อมูลก็จะน้อยลง มีความเที่ยงตรงมากขึ้น

ชุมชนหนองเหมือดแอ่ ตำบลหนองเรือ

1. การทำงานของนักวิจัยชุมชนเป็นการทำงานด้วยจิตสาธารณะ ส่วนมากใช้เวลาในนอกราชการในการดำเนินงาน แต่บางครั้งหน่วยงานต้นสังกัดอาจจะยังไม่เห็นถึงความสำคัญของปัญหาและยังไม่มียุทธศาสตร์ในการส่งเสริมให้นำไปสู่การปฏิบัติ ทำให้นักวิจัยทำงานด้วยความยากลำบากใจ เพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการทำงาน จึงต้องให้ประกาศเป็นนโยบาย หรือยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กและเยาวชนต่อไป
2. ชาวบ้านไม่มีพื้นฐานการทำงานวิจัย ทำให้งานเกิดความล่าช้า แต่ทว่าเริ่มด้วยการมองเห็นปัญหาและความทุกข์ยากของคนในพื้นที่ จึงอาสาทำงานวิจัยด้วยการเรียนรู้ แล้วนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยข้อมูลจริงของชุมชนเป็นตัวกำหนดกิจกรรมในการแก้ไขปัญหามาสามารถประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

3. การวิจัยในครั้งนี้ได้พบข้อจำกัดและข้อบกพร่องในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ บางประเด็น ทำการศึกษา และเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วไม่ได้บันทึกหรือใส่รหัส คำพูดรายบุคคลไว้ จึงได้รายงานเป็นแบบสรุปประเด็นไว้เลย ซึ่งถ้าหากจะเก็บข้อมูลใหม่ อาจจะทำให้มีความน่าเชื่อถือลดน้อยลง

4. การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ต้องอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลจริงของชุมชน และมองเห็น ศักยภาพของชุมชนว่าพร้อมที่จะรักษาความเป็นชุมชนที่มีความสุข เพียงแต่อาศัยหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ประชาชนและชุมชน ซึ่งเป็นเจ้าของที่แท้จริง

เวทีนำเสนอผลการสังเคราะห์และสรุปบทเรียนงานวิจัย

จัดเวทีวันที่ 26 มกราคม 2554 ณ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) จังหวัดหนองบัวลำภู มีวัตถุประสงค์หลัก 1) เพื่อสะท้อนข้อมูลการสังเคราะห์ 5 พื้นที่ชุมชนวิจัย 2) เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง 3) พื้นที่วิจัยที่กำลังดำเนินการ และพื้นที่วิจัยใหม่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้

การจัดเวทีครั้งนี้ มีผู้สนใจกระบวนการ เนื้อหา ขอเข้าร่วมเวทีเพิ่มเติม ได้แก่ นักศึกษาทันตแพทย์จาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 5 คน ทันตแพทย์ เกษตรกร และพยาบาลจากอำเภอสระใคร จำนวน 3 คน จากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 4 คน

กิจกรรมแบ่งออกเป็น 2 ช่วง ช่วงที่หนึ่ง เป็นการนำเสนอผลการสังเคราะห์ชุมชนวิจัย ช่วงที่สองเป็น แลกเปลี่ยนสนทนา ทีมสังเคราะห์ โดย อ.โกวิท พรหมวิหารสังจา นำเสนอข้อมูลการสังเคราะห์สรุปบทเรียน ท้องถิ่นกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชน

ช่วงที่หนึ่ง

เป็นการนำเสนอผลการสังเคราะห์ข้อมูล (ตามบทที่ 3) ตั้งแต่ชุมชนวิจัยทำการเลือกหัวข้อวิจัย การกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาค้นหาสาเหตุแนวทางแก้ไข ลงมือแก้ไขปัญห การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การกำหนดกรอบการวิจัย เอาพื้นที่วิจัยที่ทีมวิจัยสามารถควบคุมได้เป็นหลัก (พื้นที่การปกครองเป็นหลัก) การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย การสร้างทีมวิจัย การพัฒนาทีมวิจัย การเก็บข้อมูล การจำแนกข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์และการแสดงผล การวิเคราะห์ข้อมูล การสะท้อนข้อมูล ผลจากงานวิจัย การสร้างแนวทางแก้ไขและพัฒนา การวิจัยเชิงปฏิบัติการ และปัจจัยความสำเร็จ

ในเวทีนำเสนอทุกคนเห็นด้วยกับผลการสังเคราะห์

ช่วงที่สอง

อ.โกวิท นำเสนอคำพังเพย

“คิดถี่ๆ เคอนุญมีเอ่ย คิดบดถี่ๆ สี่เป็นหนี้ผู้เพ่นมี้” เป็นนิทานสอนหลาน (ให้คิดให้ลึก ไม่จั้นอาจเสียเปรียบ และเป็นหนี้คนอื่นได้) เวลาเอาเงิน รกส.มาเลี้ยงวัว ได้คิดถี่ๆ มั้ย

คำถาม : ถ้าลูกหลานไม่ให้ความสำคัญเรื่องข้าว เราจะมองเห็นอนาคตของบ้านเมืองเรามั้ย

ในที่ประชุมมีใครที่มีลูกหลานลงไปทำไร่ทำนาด้วย

ตอบ : ร้อยหลังคาจะมีอยู่ 10 หลังคา ตอบว่าประมาณ 10 - 20%

คำถาม : สังเกตเห็นลูกหลานไปดู ทางร่มดู หรือไปนอนรอที่เถียงนา ทุกวันนี้เราฝึกให้ลูกหลานทำนามั้ย

อ.ประทุมวัน : ฝึกบ้างไม่ฝึกบ้าง

คำถาม : มีการสอนคำนามั้ย

อ.ประทุมวัน : สอนอยู่

คำถาม : เด็กนี้มีปัดเรียนเพื่อคำนามั้ย

อ.ประทุมวัน : ไม่มี

อ.โกวิท : เรื่องที่ต้องรู้ คือ เรื่องทำนาเป็น สำคัญกว่าเรื่องว่าทำไมต้องสูบยา เรื่องที่ควรรู้ ทำไมเด็ก และเยาวชนต้องดื่มสุรา ทำไมต้องสูบยา การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (มีนัยยะอะไรมั๊ย) เรื่องที่รู้ก็ได้ไม่รู้ก็ได้ ไม่ตาย ทีมวิจัยต้องรู้จักการแยกใน 3 เรื่องนี้

การเปลี่ยนที่นาเป็นไร่อ้อย ต้องเปลี่ยนอะไรบ้าง ความรู้ การจัดการ ปุ๋ย สารเคมี ฯลฯ แต่การตัดสินใจของเราขึ้นกับราคาอย่างเดียว ถ้าราคาตกเราจัดการได้หรือเปล่า ถ้าทีมวิจัยสามารถใช้กระบวนการคิดที่ได้จากงานวิจัยมาปรับใช้ ก็จะทำให้ตนเองและชุมชนรู้เท่าทันสิ่งที่จะเข้ามาในชุมชน หาวิธีรับมือได้อย่างเหมาะสม

ทีมวิจัยพื้นที่เก่ามีอะไรจะบอกพื้นที่ใหม่

ชุมชนวิจัยหนองเรือ

หมอวิชัย : มากับผู้ใหญ่สมนึก (ผอ.บ.ดีเด่นของจังหวัดหนองบัวลำภูปีนี้) พ่อบุญเรืองประธาน อสม. โกลาใหญ่ สิ่งที่ทำมา เหมือนสุภาณิต คิดดีฯ ต้องจัดกิจกรรมบ่อยๆ บูรณาการทุกงาน ประเด็นที่ทำเป็น เรื่องของชีวิตประจำวันที่เกิดขึ้นกับทุกพื้นที่ การค้นหาคำตอบเป็นแค่ระดับปรากฏการณ์ รอบๆ ข้างที่ไม่ได้ ทำก็ยังสูงอยู่ เช่น ลดลงเฉพาะพื้นที่งานวิจัย มากกว่า 50% แต่อีกพื้นที่ของตำบล ปรากฏการณ์ของตำบล งานนี้ไม่ใช่งานของเราคนเดียว เป็นของทั้งตำบล ต้องคิดว่าเป็นงานร่วมไม่ใช่งานหลัก ถ้าเป็นงานหลักจะตั้ง หน้าตั้งตาเอาผลงานอย่างเดียว แต่ถ้าคิดว่าเป็นงานร่วมผลดีจะค่อยๆ เกิดขึ้น (ถ้าเป็นงานร่วมต้องไปประสาน กับคนอื่น ต้องไปบูรณาการกับคนอื่น)

ถ้าได้นักวิจัยเป็นคนพื้นที่โดยตรงมายาวนานจะดี บุคคลเหล่านั้นจะมีจิตทุ่มเท ทำงานเพื่อชุมชน เพื่อ ลูกหลานจริงๆ แต่คนที่อยู่ในวัยมีการะ สร้างเนื้อสร้างตัวถือว่าเป็นการเรียนรู้ อย่าคิดว่าจะสำเร็จทุกโครงการ

หมอยง (หัวหน้า PCU สุวรรณภูหา) : เคยทำเรื่องเด็กหญิงแม่ ไม่ใช่ปัญหาที่ใดที่หนึ่ง หรือเคยทำเรื่อง ป่าชุมชน ก็มาช่วยกันคิดช่วยกันทำ มีเพื่อน มีภาคีเยอะ มีพลัง

ชุมชนวิจัยเทศบาลตำบลนาดี

ปลัดมาลาศรี วงษ์ดี : มีทีมงานมา 4 คน ท่านรองนายกฯวิเชียร ผอ.บ.ทวิรัตน์ ผอ.บ.สอ เริ่มต้นเขต พื้นที่ตำบลนาดีมีการทะเลาะกันทั้งในงานบุญและนอกงานบุญ ทั้งในและนอกพื้นที่ และปัญหามีความรุนแรง มากขึ้น มีการใช้อาวุธร้ายแรงขึ้น ปล่อยไว้ไม่ได้ จึงศึกษาว่าเกิดจากอะไร ผู้นำจะทราบปัญหา จึงคุยกัน พอ มีโครงการของ สกว.จึงจับประเด็นนี้มาศึกษา

ทีมงานใหม่จะกังวลในเรื่องวิธีการและกระบวนการ ตอนแรกกังวล พอไปทำงานกับผู้นำชุมชนซึ่ง ไม่ได้เรียนวิธีวิจัย ต้องปล่อยไปก่อน เพื่อให้ได้ความคิด แต่ควรมีคนมีความรู้มาช่วยกันด้วย แต่ไม่ต้องเป็น ห่วง อ.พิภพมาช่วย แต่ก่อนกังวล ดื้อมกัน (รวมกัน) ไม่ติด มีหลากหลายอาชีพ เวลาไม่ตรงกัน ค่อนข้าง วุ่นวาย ให้หมู่บ้านทำเรื่องอื่นรอไปก่อน คิดปัญหาเรื่องอะไร ทีมสกว.จะลงไปช่วย จนจบ ถ้า 1 ปี ไม่เสร็จ ก็ ขอขยายเวลาต่อ

ถ้ายังอยากรู้ก็ใช้บททองถิ่นไปช่วย แต่เสร็จแล้วมีประโยชน์ แต่ก่อนทองถิ่นทำตามนโยบาย ทำ
 ดีๆ แต่พอทำงานวิจัย เวลาจะทำอะไรก็ถามว่า มีการสำรวจข้อมูลก่อนมั๊ย บางนโยบายไม่เหมาะกับบริบท มี
 ข้อมูลบริบท ทำให้มีอิสระในการแก้ไขปัญหานั้นที่ไม่ใช่ทำตามนโยบายอย่างเดียว หรือพอรู้ว่าปัญหา
 บางอย่างเกิดในพื้นที่ที่ทำเล ไม่ต้องรอสั่งการ แต่ก่อนถ้าเราทำวิจัยคนเดียว เวลาเขียนหรือหาข้อมูลคนเดียว
 ทำได้ แต่งานวิจัยทองถิ่นต้องรอคนอื่นด้วย เพราะข้อมูลมาจากชาวบ้าน

หมอยง (หัวหน้า PCU สุวรรณคูหา) : ถ้าเรารู้ว่าทำไมต้องทำ จะมีเพื่อน จะมันคง ไม่แหว่ง

อ.ประทุมวัน (ทีมวิจัยชุมชนบ้านขาม)

เป็นทีมเก่า มีแนวคิดเล็กๆ น้อยๆ วิธีการของบ้านขามไม่เหมือนกับ 5 พื้นที่ หัวข้อวิจัยไม่เริ่มจาก
 ปัญหา แต่เริ่มจากจุดแข็งของชุมชน คือ ปโมทิตะเจติย์ พระธาตุหาญเทวี่ แล้วต่อยอด (ชุมชนเข้มแข็งวัด
 จาก เวลาว่างงาน ไม่มีเหล้ามานานแล้ว เวลาว่างงานไม่ต้องไปเล่าได้ยินเสียงประทัดก็มาช่วยงาน ที่
 โรงเรียนมีกองทุนเป็นล้าน ฯลฯ)

ตอนลุยงานทำได้ (ตอนขับเคลื่อนทำได้ดี) แต่เริ่มยากตอนเขียนรายงาน หัวหน้าทีมบ้านขามเป็น
 อบต. เลขา คือ อ.ประทุมวัน เขียนยากมาก แต่ที่ดีคือ อ.พิภพ จะเกาะติดสถานการณ์คอยช่วย แต่จะคอยตั้ง
 คำถามเพื่อให้ช่วยกันเขียน

สิ่งที่ปรากฏกับเยาวชน แต่ก่อนจะเรียกประชุมบ่อย จนคนไม่เบื่อ เจอทางตัน จึงมีคนแนะนำให้ไป
 หา หน.สอ. หมอแดง มาช่วยแก้ปัญหาระดับหนึ่ง ทุกวันนี้ถูกจะเป็นคนโทรนัดประชุมโดยประธานเยาวชน
 แต่ก่อนครึกครื้น ตอนนี้มีอะไรให้เอาไว้ในใจก่อน แต่ต้องล่อ (ตั้งคำถาม) ให้เด็กเขาคิด

น้องอุ๊ง (เด็กเยาวชนบ้านขาม) ไปฝึกงานมา 6 เดือน ต้องมาช่วยเพื่อนแก้รายงาน ได้ปรับเปลี่ยนได้
 เข้าหาทุกคน ไปหาผู้เฒ่า วัยรุ่น รุ่นน้อง แต่ก่อนรุ่นน้องไม่หันหน้าเข้าหากัน น้องอุ๊งไปเข้ากลุ่มที่หลัง ต้องไป
 หาน้อง ไปถามว่าน้องต้องการอะไร ก็ทำ และอยากขับเคลื่อนต่อ

หมอแป้น (เทศบาลตำบลนามะเฟือง)

งานวิจัยจบตั้งแต่ปี 49 แต่ยังเก็บผล เก็บเกี่ยวความงคมยังไม่รู้จักพอ กลิ่นไอยังอยู่ และต้นไม้ต้น
 นั้นยังไม่ตาย งานวิจัยครั้งนั้นเหมือนกับการเตรียมทุกอย่างโดยเฉพาะเตรียมคน ตอนนี้งานที่เราได้สร้างก็กำลัง
 เติบโต งานวิจัยครั้งนั้นของนามะเฟืองเป็นการค้นหาโรธ นามะเฟืองมีการค้นพบสิ่งที่ทำให้เกิดความสุข
 ในชุมชนด้วยงานวิจัย หัวหน้างานวิจัยก็จบ ป.4 อุปสรรคมีแค่ความไม่รู้ พอรู้แล้วมันก็ไม่เป็นอุปสรรค มีแต่
 สิ่งที่ต้องอดงคม สิ่งที่ต้องพบคือพลังอำนาจของเราเอง การจัดการความสุขไม่ต้องอาศัยอำนาจจากภายนอก
 อำนาจภายในของเราสามารถจัดการได้ “เราต้องฟ้าวคิด (รีบคิด) ก่อนที่เด็กน้อยจะคิด เดี่ยวจะอายุเขา”
 เมื่อไหร่ที่เรารวมตัวกันได้ ผู้นำพร้อม ประชาชนพร้อม นักวิชาการพร้อม ก็จะขับเคลื่อนได้

หมอยง (หัวหน้า PCU สุวรรณคูหา) : สรุปว่า พลังความจริง ถ้าเรารู้ความจริง เราจะได้ พอผายบอก
 ว่า ทำเรื่องที่เราอยากรู้ ก็จะไม่ยาก

พ่อดังสิทธิ์ สมเหนือ (ทีมวิจัยชุมชนโนนสมบูรณ์)

เรื่องวิจัยทำในระดับชุมชน 3 หมู่บ้าน ตอนแรกก็เฝ้าคัด จบชั้น ป.4 ปัญหาเรื่องกรรมการ แต่งตั้งผู้มีจิตอาสา มีการเข้าๆออกๆ (ปัญหาแรกคณะกรรมการมี 16 คน ต่อมาไปสมัคร อบต.) ทำให้ไม่มีคนทำงาน ก็รับสมัครคนเข้ามา เพราะฉะนั้นคนมาทำงานต้องมีจิตอาสา เป็นหน้าที่ทางอ้อม การเลือกปัญหามีปัญหามี ร้อยๆ พันๆ โนนสมบูรณ์มองเห็นว่า เด็กและเยาวชนกินเหล้า แต่ก่อนไม่กิน

ปัญหาตอนแรกของทีมคือ ทีมวิจัยมีเวลาไม่มีตรงกัน ส่วนมากทีมโนนสมบูรณ์จะเริ่มประชุม 1 หุ่มาถึง 6 หุ่ ช่วงแรกเลขาจดบ้างไม่จดบ้าง ทำให้ทำรายงานยาก ต่อมาจึงให้ทุกคนมีสมุดปากกา ประชุมแต่ละครั้งให้ทุกคนบันทึก ข้อมูลไม่ตรงกันก็สรุปไม่ได้ ต้องได้ข้อมูลจริงๆ ต้องมาสร้างเครื่องมือเพื่อหาข้อมูล บางข้อมูลก็นึกไม่ถึง เช่น ค่าใช้จ่ายในการดื่มสุรา

พยายามสร้างทีม ความสัมพันธ์ ให้เด็กกล้าพูดคุยได้ ต้องพูดหยอก (เด็กอยู่กับผู้ใหญ่จะไม่กล้าพูด) บางครั้งทีมวิจัยไม่กล้าพูด เพราะคิดว่า คนอื่นเก่งกว่า การพูดจาอะไร ข้อตกลง ขอให้จดให้หมด การเขียนรายงานจะไม่ยาก การเก็บข้อมูลเน้นเชิงคุณภาพ คือ แม่นยำ เทียงตรง ข้อมูลไม่ผิด

ทีมวิจัยพื้นที่ใหม่ มีอะไรจะถามไหม

องค์การบริหารส่วนตำบลโนนเมือง (มา 3 คน)

นักพัฒนาชุมชน : โนนเมืองเรื่องอุกอ้งหลายเรื่อง แต่ตกลงทำเรื่องการจัดการขยะ มีข้อสงสัยดังนี้
1. สงสัยเรื่องการใช้เงินของ สกว. จะใช้ระเบียบตัวไหน 2. กว่าจะขึ้นโจทย์ได้ใช้เวลา 1 – 2 ปี ทีมวิจัยบางคนมีการย้ายไปแล้ว เราจะปรับเปลี่ยนทีมวิจัยอย่างไร

อ.พิภพ : ขอคุยเนื้อหาในสัปดาห์หน้า

หมอแป้น (เทศบาลตำบลนามะเฟือง) : การใช้งบประมาณ เราต้องไปดูว่าในโครงการของเรามีกิจกรรมอะไร ถ้ามีการอบรมก็มีค่าอาหาร ค่าวิทยากร ค่าสถานที่ ค่า....แต่ซื้อครุภัณฑ์ไม่ได้ ยกเว้นพวกค่าส่วนการเก็บข้อมูลให้เป็นค่าตอบแทนคนเก็บข้อมูลก็ได้ แล้วแต่กิจกรรม ในเรื่องทีมวิจัย ช่วง 6 เดือนแรกของนามะเฟืองก็ย้ายกันเยอะ หากคนใหม่ ที่นามะเฟืองช่วงพัฒนาทีมเปลี่ยนก็เยอะ ใครอยากออกก็ไม่มีปัญหา ในงานวิจัยให้เขียนทุกอย่างที่เราทำ งานวิจัยไต้หวันไม่เครียด

หมอนุ่ม : ทีมโนนสมบูรณ์เป็นทีมหนึ่งที่มีปัญหาเรื่องการเงิน งานวิจัยไต้หวันแบ่งเป็น 2 ช่วง ช่วงแรกเป็นช่วงเก็บข้อมูล เป็นช่วงที่เหนื่อย ใครออกจะเปลี่ยนก็ไม่อยากส่งชื่อให้ อ.พิภพเปลี่ยนให้ ไม่ต้องซีเรียส เวลาทำวิจัย ทำตัวให้ง่าย การใช้เงิน ช่วงแรกๆ ยังไม่ได้ทำโครงการ อยากให้ทีมใหม่ได้เรียนรู้เรื่องการจ่ายค่าตอบแทนในการประชุม เช่น เดือนนี้ประชุม 5 ครั้ง ในเกณฑ์การจ่ายค่าตอบแทนของ สกว. จ่ายค่าตอบแทนครั้งละ หัวหน้าทีม 400 บาท ทีมวิจัย 200 บาท ทีมวิจัยไม่ค่อยรู้ก็ประชุมบ่อยก็เลยจ่ายเงินทุกครั้ง พอจะปฏิบัติการเงินเลยหมด เกิดวิกฤต เป็นโอกาส ว่าถ้าไม่มีเงินแล้วจะมีใครมาทำมัย เพราะฉะนั้น หัวหน้าทีมต้องตีกรอบว่า จะใช้เงินอย่างไร ไม่ให้บานปลาย เรียนรู้ภายในทีม ช่วงที่สอง ปฏิบัติการจะสนุก ขอให้รีบทำช่วงที่ 1 ให้ดีก่อน

พ่อลังสัทธา : ที่โนนสมบูรณ์ มี 9 แผนงาน จำคำตอบแทนหมด ตอนหลังเงินเหลือน้อยจึงมาประชุมกันว่า ทำงานเพื่อสังคมไม่ต้องมีคำตอบแทน มาคุยกันแล้วหารกันเลย หรือไม่ก็ไม่ต้องมีคำตอบแทนทุกครั้ง

เบญจวรรณ (สกว.) : ประเด็นทีมวิจัย ไม่ต้องเป็นคนเดิมตอนเสนอโครงการวิจัยก็ได้ ถ้าเปลี่ยนให้แจ้ง อ.พิภพ เพราะจะมีผลต่อการสรุปการเงิน เพราะชื่อคนที่เข้ามาจะไม่อยู่ในสัญญา จะจ่ายเงินไม่ได้

อ.โกวิท : ขอเตือนว่า ใครเป็นหัวหน้าทีมวิจัยได้คำตอบแทน 400 บาท อย่าไปคิด

อ.ประทุมวัน : ตอนแรกไปประชุมกับชาวบ้านให้เขาเลือกทีมวิจัยให้ พอไปทำเริ่มไม่ใช่ มีปัญหาในการจัดการ เช่น เด็ก ม.6 เป็นผู้ใหญ่จะทำวิจัยได้ ก็มักจะไปเรียน หรือคนที่อยู่เฉยๆ มักจะไม่ค่อยทุ่มเท แต่คนที่ดูยุ่งยากทำงานอยู่แล้ว เขาก็มีจิตอาสา เขาจะทุ่มเท เช่น อสม. แม่บ้าน และการที่เป็นคนในชุมชน และรู้จักคนในชุมชน จะทำให้เลือกคนได้

เทศบาลเก่ากลอย

หมอรัชนี (หัวหน้าทีมวิจัยใหม่) ฟังแล้วอึ้งอยู่ ตอนนี้จะเริ่มค้นอย่างไร การเขียนรายงานก็พอทราบแล้ว ที่พ่อลังสัทธาได้แนะนำแล้วว่า ให้นับทีทุกครั้งที่ แต่ก็เบาใจที่ อ.พิภพบอกว่าจะมีการประชุมคิดถึงทีมเก่าที่ให้กำลังใจวันนี้ ก็จะพยายามทำให้สำเร็จ

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่องานวิจัยท้องถิ่นในอนาคต

หมอแป้น (เทศบาลตำบลนามะเฟือง) : หน่วยงานภาครัฐที่อยู่ในท้องถิ่นที่มีตัวชี้วัดเป็นของตัวเองมากมาย ไม่รวม อบต. (เพราะ อบต. เป็นเป้าหมายของ สกว.อยู่แล้ว) ทั้ง สถานีอนามัยและโรงเรียนน่าจะหยิบงานวิจัยท้องถิ่นมาเป็นเครื่องมือ ให้หลุดจากกรอบของ KPI ทำให้มีความสุข และมีช่องทางการหายใจ

อ. ประทุมวัน : ผ่าไปทาง อ.พิภพ คิดว่าเป็นคนหนักที่สุด เพราะงานวิจัยเป็นงานจิตอาสา เพราะไม่มีผลอะไรต่อรายได้ หรือหน้าที่การงาน เวลานัดหมาย อาจจะไม่มา ถ้าใจเราไม่หนักแน่น โอกาสจะเกิดงานวิจัยก็ยาก อย่างบ้านขามถ้าลูกหลานไม่ไปสอบถามประวัติหมู่บ้าน คงไม่มีหนังสือ 7 ชั่วโคตร จากหมู่บ้าน (ทุกแห่งจะมาหาเอกสารงานวิชาการประวัติหมู่บ้านจากรายงานวิจัย) ทีมวิจัยมีการสืบค้นจากคนและหลายอย่าง เป็นหลักฐานทางวิชาการ ให้มีขึ้นในชุมชน ให้กำลังใจ อ.พิภพ

พ่อลังสัทธา (ชุมชนโนนสมบูรณ์) : การวิจัย เป็นการเอาปัญหาของพื้นที่ ต่อไปอยากผลักดันให้ท้องถิ่น ซึ่งเป็นส่วนหนุนเสริมงบประมาณ ให้เรามองเห็นส่วนนี้ ถ้าไม่เอาใจใส่ จะหยุดชะงักก็จะไม่พัฒนาอย่างเยาวชนมีความต่อเนื่องรุ่นสู่รุ่น ปัญหาจึงจะหมดไป

หมอนุ่ม (ชุมชนโนนสมบูรณ์) : คนทำงานปฐมภูมิ เราศรัทธาและภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของชาวบ้าน เราดีใจทุกครั้งที่เขาแสดงศักยภาพของเขา คิดว่า วิจัยท้องถิ่นเป็นกลยุทธ์ที่ทำให้ไทบ้าน คิดเป็นแก้ปัญหาเป็น แต่ก่อนมีแต่โยนมาทำจากข้างบน ทำให้สมองฝ่อ แต่อยู่มาวันหนึ่งก็มีงานวิจัยท้องถิ่นเข้ามาพร้อมกับกระบวนการให้คิด ทำ แก้ปัญหา ทำให้ชุมชนได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้เรามีแต่ได้จริงๆ อยากให้แทรกซึมเข้าไปทุกองคของพื้นที่ จะได้ทำให้พลังของภาคประชาชนเข้มแข็ง สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา บางแห่ง

แข็งแรงแค่ 2 ขา คือ ประชาชน หรือ นักวิชาการ หรือบางแห่ง อปท. เข้มแข็ง ...อยากเห็นพลังจากพวกเราจริงๆ ทีมใหม่ไม่ต้องตกใจ สกว.ไม่ทอดทิ้งเราแน่นอน สิ่งที่เราจะได้คือ เครือข่าย เราได้ครูคือ อ.พิภพ

ชิ้นงานวิจัยเป็นหัวใจของการได้มาซึ่งข้อมูล ทำอย่างไรให้ชุมชนรักชุมชน ...อยู่ได้อย่างมีความสุข แก่นจริงๆ ท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นไม่เหมือนกัน บริบทต่างกัน แต่ความสุขจะเกิดขึ้นกับชุมชนเอง วันนี้นานั่งสรุป ร่วมฟัง เห็นบางคนประสบความสำเร็จในการขับเคลื่อนท้องถิ่น การพูดเรื่องวิจัยอาจจะสับสน แต่ถ้าบอกว่าเป็นการค้นหาข้อมูล จะพบความจริงมากมาย อยากให้วิจัยว่าทำอะไรจะถอดบทเรียน คนรุ่นพ่อแม่ (คนอายุ 60 ปี ขึ้นไป) มาสร้างพลังท้องถิ่น ฐานการวิจัยเป็นข้อมูลที่ดีมากที่จะพัฒนาท้องถิ่น ท้องถิ่นจะยั่งยืนและมีความสุข อยากให้ขยายผลและมีการรักษาให้ยั่งยืน พี่น้องจะมีความสุข และเราจะได้รับประโยชน์

ทพญ.วิรัชภา ลุพพรหมา โรงพยาบาลสระใคร (อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย) : ดีใจที่วันนี้มีเครือข่ายที่หนองบัวลำภูชวนมา มาด้วยความตั้งใจเต็มที่ ได้ชวนพยาบาลกับเภสัชมาด้วย ดันทุนทำจากเด็กเล็กๆ ตอนนีพบว่ามันไม่พอแล้วที่จะดูแลแค่เด็ก เห็นโอกาสจะขยายความสุขของคนในหมู่บ้าน จะเริ่มจาก 4 หมู่บ้าน วันนี้ได้ประโยชน์เยอะมากในเรื่องการสร้างทีม หาทีมที่มีจิตสาธารณะอย่างไร

ทพญ.วรางคณา อินทโลหิต : อยากรู้ว่า

หมอแป้น (เทศบาลตำบลนามะเฟือง) : ใช้กระบวนการวิจัยจัดการชีวิตตนเอง ที่นามะเฟืองนำกระบวนการวิจัยมาต่อยอดเรื่อยๆ ทำให้ดันไม้ไม่ตาย เช่น การทำมาตรการสังคมสุข ก็เริ่มจากการหาทีมหาเรื่องได้คุยกัน เวลามาทูดคุยกัน โดยฐานคนที่เคยทำงานด้วยกัน เวลาที่มีประเด็นที่จะคุยกัน ก็จะง่ายไม่ต้องใช้เงิน แต่ก่อนเล่นเรื่องเหล้า ตอนนี้ง่ายแล้ว ตอนนี้จะเล่นเรื่องการพนัน เรื่องประตักก็กำลังทำ (จุดประตักในช่วงออกพรรษา) เราใช้กระบวนการงานวิจัยทำมาตรการสังคมสุข ปีนี้ไม่มีคนนามะเฟืองไปโรงพยาบาล มีการเชิญร้านค้ามาคุยกัน มีมาตรการเป็นของร้านค้า ตอนนี้ลดลงจากเดิม 100 ดอกเหลือ 10 ดอก กระบวนการนี้จำเอาไว้แล้วเอาไปต่อยอดกับเรื่องอื่น ใช้งบประมาณของพวกเราไม่ต้องขอ สกว.

อ.พิภพ : ณ ตอนนี้เราทำมา 5 ปี เห็นดอกผล มีบางทีมล้มเหลว จาก ณ ตรงนี้ที่เห็นภาพ เห็นว่าบางทีมยังด้อยอยู่ เริ่มเห็นข่าย (net) ที่จะ work คนที่ทำผ่านมา มาเป็นขบวนแล้วไปหนุนให้พื้นที่อื่น แล้วแต่ว่าจะว่างหรือไม่ว่าง ตรงนี้ขอทิ้งไว้เป็นประเด็นคิดต่อ

อ.โกวิท : มีความหวังเล็กๆ อยากให้พี่น้องร่วมจังหวัด บางทีคำถามเหมือนคำถามง่ายๆ คือ การคำถามว่า “ทำไม” จะสร้างกระบวนการเรียนรู้ การพึ่งพาตัวเองของหนองบัวเรื่องอาหารมีด้ามาก การผลิตขึ้นเองในจังหวัดคือ เห็ด หน่อไม้ (ปลามาจากท่าบ่อ หมูมาจากนครปฐม ผักมาจากหล่มสักไปตลาดเมืองทอง ก่อนแล้วค่อยมาหนองบัว) เราพึ่งพอทรัพยากรนอกพื้นที่มาก เรื่องราวเหล่านี้ไม่ไกลตัว ถ้าไปดูวิถีของสังคมของลูกหลาน ถึงการเสพสิ่งของ จะพอมองเห็นอนาคต ถ้าผมเป็นนายทุนจะทำเรื่องช้อนซื้อที่ดิน ทำให้เห็นถึงสังคมเศรษฐกิจ ที่สำคัญคือ การทำวิจัยคือการไม่นิ่งเฉย ผมทำมาปี จะมีรู้ข้อมูลเกี่ยวกับข้าว มีการเก็บข้อมูลต้องหมั่นสังเกต หมั่นเก็บข้อมูล (เรื่องพวกนี้ไม่ใช่เรื่องไกลตัว เป็นเรื่องของทุกคน) อย่างผมจะสังเกตว่าผู้หญิงที่ออกมาจาก รพ.มีฮั่นก็คน ผอมก็คน เพื่อจะนำไปซื้อเสื้อผ้าขาย การทำวิจัยไม่ต้องถึงขนาดตั้งทีมวิจัยเต็มรูปแบบ แล้วร้องขอเงิน ให้เริ่มง่ายจากตัวเองก่อน

บทที่ 3

สรุปและวิเคราะห์ผล

การเลือกหัวข้อวิจัย

การเลือกหัวข้อวิจัย ในพื้นที่วิจัยระยะแรกที่ตำบลนามะเฟือง และตำบลหนองกัยสมบูรณ์ การประชุมเพื่อกำหนดหัวข้อวิจัยครั้งแรกเริ่มจากการระดมปัญหาในที่ประชุมหลายๆ เรื่อง แล้วมอบหมายให้ ประธาน อสม. กลับไปหาความเห็นจากชุมชนว่าต้องการแก้ไขปัญหอะไรก่อนโดยเน้นถึงความรุนแรง ความเร่งด่วน และหากไม่แก้จะถูกตามไปสู่ปัญหาอื่น ที่ชาวบ้านใช้คำว่า “อู้อ้งที่สุด” ทำยที่สุดตำบลนามะเฟืองจึงเลือกหัวข้อเรื่อง “โครงการการจัดการปัญหาการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น” ซึ่งเป็นโจทย์ที่อู้อ้งและท้าทายการแก้ปัญหาามากที่สุดในระยะนั้น ส่วนตำบลหนองกัยสมบูรณ์เลือกหัวข้อเรื่อง “โครงการแก้ไขปัญหากลุ่มเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีที่สูบบุหรี่และดื่มน้ำเมา”

ในระยะหลังเมื่อตำบลนามะเฟืองสามารถแก้ปัญหาเรื่องการทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น และตำบลหนองกัยสมบูรณ์แก้ปัญหาเรื่องบุหรี่และการดื่มน้ำเมาในกลุ่มเยาวชนได้ผลเป็นที่น่าพึงพอใจ จึงเกิดเกิดจากกระแสไปสู่พื้นที่อื่นที่มีปัญหาดคล้ายคลึงกัน ประกอบกับทีมพี่เลี้ยงและที่ปรึกษาที่มีความถนัด จึงเกิดเป็นกระแสการวิจัยและพัฒนาด้านเด็กและเยาวชน (พี่เลี้ยง จากหมออ้อ หมอแป้น อ.พิภพ หมอฝน) อีกปัจจัยหนึ่งคือยุทธศาสตร์จังหวัดด้านเด็กและเยาวชนได้นำเอาตำบลนามะเฟืองเป็นแม่แบบ(Model) การทำงาน หัวข้อการวิจัยในพื้นที่อื่นของจังหวัดจึงมุ่งแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชนทั้งในส่วน of ชุมชน โนนสมบูรณ์ เทศบาลตำบลนาดี และชุมชนหนองเหือดแอ ตำบลหนองเรือ

ปัจจัยการกำหนดหัวข้อการวิจัยนอกเหนือจากที่กล่าวมา ยังเกิดจากความแตกต่างของคนสามรุ่น คือ รุ่นที่ 1 ปู่ ย่า ตา ยาย รุ่นที่ 2 รุ่นพ่อ - แม่ รุ่นที่ 3 คือเด็กและเยาวชน ในปัจจุบัน

- 1) สภาพแวดล้อมในชุมชนและภายนอก ที่มีสิ่งเร้าต่อเด็กและเยาวชน เช่น ร้านคาราโอเกะ สถานบันเทิง ร้านเกมส์ ร้านอินเทอร์เน็ต ฯลฯ ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน
- 2) สื่อต่างๆ เช่น โทรศัพท์มือถือ นิยายสารบันเทิง อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ วิทยุ ล้วนมีการแทรกเนื้อหาที่มอมเมา เด็กและเยาวชนให้เลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม
- 3) การสื่อสารระหว่างผู้ใหญ่และเด็กๆ โดยเฉพาะรุ่นที่1 และรุ่นที่3 ไม่สามารถสื่อสารกันได้ในด้านเนื้อหาและความหมาย
- 4) การเรียนรู้ทั้งในแง่ วิธีการ เนื้อหา และระดับการศึกษา มีความแตกต่างกันมาก ทำให้การอบรมสั่งสอนระหว่างรุ่น ซึ่งถือเป็นเครื่องมือหลักในการผลิตซ้ำทางสังคมใช้ได้ผลน้อย
- 5) การทะลักเข้ามาของอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตก เช่น การแต่งกาย การกินอาหาร เครื่องดื่ม การใช้สิ่งอำนวยความสะดวก การใช้ภาษา การมีเพศสัมพันธ์ก่อนการแต่งงาน แม้แต่การตั้งชื่อเรียก(ชื่อเล่น)

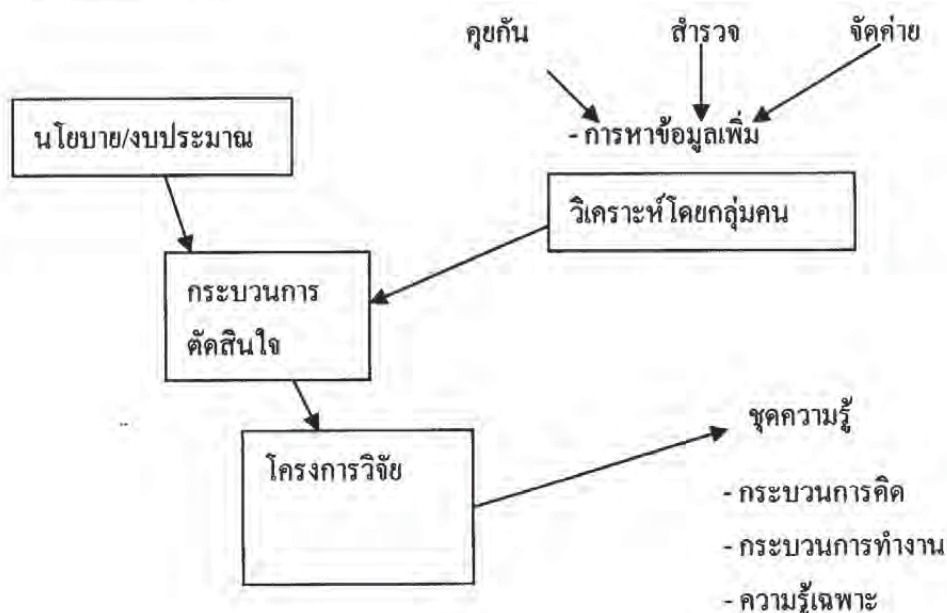
ล้วนเป็นไปตามค่านิยมที่ไม่สามารถอธิบายความหมาย ความสำคัญ และวัตถุประสงค์แห่งค่านิยมนั้นได้ครบถ้วน

- 6) การแก้ปัญหาในอดีตทั้งการออกกฎระเบียบชุมชน การออกกฎหมาย และกิจกรรมโครงการต่างๆ ไม่เกิดผลจนเป็นที่พึงพอใจของคนในชุมชน

สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่คนในชุมชนต้องการที่จะรู้และหาทางออก จึงเกิดการกำหนดหัวข้อวิจัยเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนขึ้น

ส่วนปัจจัยภายนอกที่เข้ามามีส่วนสนับสนุนคือ ความรู้และงบประมาณที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินงานวิจัย ที่ได้จาก สกว. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่ง และทีมพี่เลี้ยง ที่ปรึกษา จากทั้งภายในและภายนอกชุมชน

Chart แสดงการตัดสินใจทำวิจัย

การกำหนดวัตถุประสงค์

ทีมวิจัยเมื่อเห็นปรากฏการณ์ปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน เช่น การดื่มสุรา การสูบบุหรี่ การทะเลาะวิวาท รวมถึงการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร จากที่เคยตัดสินใจว่าเป็นคนไม่ดี ซึ่งเป็นการประทุษร้าย (Stigma) ให้เด็กฯ เมื่อตัดสินใจทำโครงการวิจัย ทำให้อยากรู้สาเหตุ (ปัจจัย) แนวทางแก้ไข ที่สำคัญที่สุดคืออยากรู้แก้ปัญหา เนื่องจากเกี่ยวข้องกับตนเองทั้งทางตรง ในฐานะลูกหลาน หรือเกี่ยวพันในทางอ้อม ในฐานะนักเรียน ผู้ฝากครรภ์ ผู้ได้ปกครอง เป็นต้น

โดยการกำหนดวัตถุประสงค์ คนที่เป็นพี่เลี้ยงที่เป็นนักวิชาการจะกว้างมาก่อน (เขียนให้สัมพันธ์กับปัญหา) แล้วค่อยมาขอมติที่ประชุม ซึ่งที่ประชุมมักเห็นด้วยตามนั้น

การเขียนวัตถุประสงค์ มีการใช้ข้อมูลเชิงปรากฏการณ์ ข้อมูลเชิงสถิติ และการวิเคราะห์เชิงพรรณนา ประกอบพอสมควร ซึ่งเห็นได้จากหลักการและเหตุผลที่ทำวิจัยซึ่งแต่ละทีมได้รวบรวมมา จากการที่ทีมวิจัยทุกทีมให้ความสำคัญกับวัตถุประสงค์การแก้ปัญหามากที่สุด จึงมุ่งเป้าไปแก้ไขปัญหาละเอียด ทำให้ช่วงเวลาในการหาสาเหตุหรือปัจจัยในการแก้ไขปัญหาค่อนข้างน้อย

การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้รับหน้าที่ทบทวนวรรณกรรมฯ เป็นนักวิชาการในพื้นที่ เช่น หมออนามัย อาจารย์ที่โรงเรียน นักวิชาการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนน้อยที่มาจากภายนอก เช่น ผู้ประสานงานจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด อาจารย์มหาวิทยาลัย ซึ่งกลุ่มคนที่ทำวรรณกรรมฯ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี -โท และเอก

ห้วงเวลาที่มีการทบทวนวรรณกรรมฯ เกิดขึ้นระหว่างการพัฒนาโครงการเพื่อแสวงหาความรู้ที่เกี่ยวข้องทั้งการกำหนดกรอบแนวคิด การหาเทคนิคที่เกี่ยวกับการเก็บข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเด็กฯ ระหว่างโครงการวิจัยมีการทบทวนเพิ่มเติมเป็นระยะในกรณีที่ต้องการความรู้เพิ่มเติมเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล และการกำหนดกิจกรรมแก้ไขปัญหา

วรรณกรรมที่ทบทวนเกือบทั้งหมดเป็นทฤษฎีจากตะวันตก ที่หาได้จากเอกสารวิชาการ และการค้นหาทางอินเทอร์เน็ตที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเป็นงานวิจัยภายในประเทศ เช่น นำมาจากการวิจัยตำบลนามะเฟือง รวมถึงงานวิจัยพื้นที่อื่น

การใช้ประโยชน์จากงานวิจัยในแง่การกำหนดกรอบวิจัย และใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์มีการใช้มากในเรื่องการมีส่วนร่วม ส่วนเรื่องอธิบายพฤติกรรมของเด็ก และเยาวชน มีการใช้บ้างเนื่องจากนักวิจัยส่วนใหญ่มีพื้นฐานการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และส่วนหนึ่งเป็นเด็กและเยาวชน การทำความเข้าใจในแนวคิดทฤษฎี เป็นเรื่องยากเกินขีดความสามารถ ถึงแม้ว่าจะมีความพยายามของนักวิจัยที่เป็นนักวิชาการในทีมพยายามถ่ายทอดก็ตาม ส่วนกรอบที่ใช้ในการคิดวิเคราะห์ข้อมูล หรือการดำเนินกิจกรรม มาจากฐานประสบการณ์ของแต่ละคน ความคิดเชิงเหตุผล และแนวคิดทางพุทธศาสนา เช่น อริยสัจ 4

การกำหนดขอบเขตงานวิจัย

การกำหนดขอบเขตพื้นที่วิจัย ใช้เขตพื้นที่การปกครอง (Administrative boundary) เป็นหลัก คือ อยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเดียวกัน หรือ เทศบาลเดียวกัน มีทั้งการกำหนดขอบเขตทั้งตำบล เช่น ที่ตำบลนามะเฟือง การกำหนดบางชุมชนที่อดีตเคยเป็นบ้านเดียวกัน เช่น ชุมชนเขินราษฎร์เกษมศรี ตำบลนาดี หรือการเลือกบางบ้านในตำบลเดียวกันที่ใช้สาธารณูปโภคร่วมกัน เช่น โรงเรียน สถานีอนามัย เห็นได้ว่าปัจจัยที่กำหนดขอบเขตวิจัย มาจากแนวคิดเรื่องอำนาจหน้าที่ของทีมวิจัยเอง พี่เลี้ยง ที่ปรึกษาว่าจะสามารถดำเนิน

กิจกรรมตามโครงการวิจัยที่น่าสนใจ เช่น การเก็บข้อมูล การประชาสัมพันธ์ การใช้งบประมาณสนับสนุน กิจกรรมจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย มีการใช้เกณฑ์เพื่อกำหนดดังนี้

1. กลุ่มปัญหา หมายถึงกลุ่มที่มีปัญหาเหมือนกัน เช่น กลุ่มที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สูบบุรี่ ก่อการทะเลาะวิวาท ผู้ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร
2. กลุ่มเสี่ยง หมายถึง กลุ่มเด็กและเยาวชนที่อยู่ในกลุ่ม(แก๊ง)เดียวกัน โรงเรียนเดียวกัน ชุมชนเดียวกัน เป็นต้น
3. กลุ่มอายุ หมายถึง การใช้นิยามคำว่าเด็ก และเยาวชน หรือ คำว่าผู้ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ของทางราชการ หรือการอิงทฤษฎีที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม รวมถึงการอิงฐานประสบการณ์ หรือข้อค้นพบจากการเก็บข้อมูล เช่น อายุ 26 ปี มีครอบครัวแล้ว มักไม่มาทะเลาะวิวาทแล้ว หรือ เด็กอายุ 10 ปี ก็เริ่มดื่มของมึนเมา หรือมีปัญหาการทะเลาะวิวาทแล้ว
4. กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง เช่น ผู้ปกครอง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยอ้อม เช่น ญาติ เพื่อนบ้าน ใกล้เคียง ผู้นำชุมชน เป็นต้น

การสร้างและพัฒนาทีมวิจัย

การสร้างทีมวิจัย

ในโครงการแรกที่ตำบลนามะเฟือง เป็นโครงการแรกที่ สกว.ท้องถิ่นดำเนินงานในจังหวัดหนองบัวลำภู ผู้ประสานงานคือ อ.บุญเสริม เสียงสนั่น ได้ประสานมาทางคนรู้จักที่จังหวัดหนองบัวลำภู ในขณะที่กลุ่มผู้สนใจงานทางสังคมของจังหวัด เช่น หมอปริศา พตท.เกียรติชัย ปอวิจิตรกุล หมอฝน หมออ้อ หมอแป้น หมออง ฯลฯ กำลังสนใจปัญหาทางด้านสังคม จึงประสานความร่วมมือกัน และติดต่อไปที่พื้นที่ตำบลนามะเฟือง ที่มีหมออ้อ หมอแป้น ทำงานอยู่ที่สถานีอนามัย ซึ่งนับเป็นการใช้เครือข่ายทางสังคม (Social Network) ในการเริ่มกระบวนการ

ในห้วงเวลาเดียวกันนั้น กลุ่ม อสม. ตำบลนามะเฟืองได้ทำงานประสบความสำเร็จเรื่องการปราบลูกน้ำยุงลาย เพื่อป้องกันโรคไข้เลือดออกได้ถูกเชิญประชุมโดย สกว.ฝ่ายวิจันเพื่อท้องถิ่น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และสถานีอนามัย เพื่อเผยแพร่งาน สกว. และสอบถามความสนใจ จนเกิดการพัฒนาโครงการ นับเป็นการสร้างทีมจากสายงานสาธารณสุข และกลุ่มคนที่ร่วมงานกันอยู่แล้ว

ภายหลังมีการขยายทีมเพิ่มเติมในพื้นที่วิจัยตำบลนามะเฟือง ทั้งในตำแหน่งที่ปรึกษา ผู้วิจัย ผู้ช่วยวิจัย โดยที่ปรึกษามาจากกลุ่มผู้นำทางการที่สนใจปัญหาเด็กและเยาวชน เช่น นายกเทศมนตรี (นายก้อง อำมาตย์มนตรี) กำนัน (นายบุญสวน หลาบหนองแสง) เป็นต้น ผู้ช่วยวิจัย มาจากกลุ่มเยาวชนในพื้นที่เป็นต้น ระยะนี้เป็นระยะที่ผู้คนในชุมชนส่วนหนึ่งเห็นปัญหาและต้องการแก้ ต้องการเข้ามามีส่วนร่วม (People Participation)

ในส่วนพื้นที่วิจัยอื่นกระบวนการสร้างทีมงานวิจัยมาจากสายงานสาธารณสุขในเบื้องต้นโดยเริ่มที่สถานีอนามัยตำบลต่างๆ เช่น สอ.หนองกัญชัย สอ.โนนสมบูรณ์ สอ.หนองเรือ อีกส่วนหนึ่งมาจากองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาลตำบลนาดี ซึ่งการสร้างทีมงานในโครงการระยะหลังมีวิธีการ และองค์ประกอบของทีมงานหลากหลายมากขึ้น คือ ในส่วนวิธีการเนื่องจากมีผู้ประสานงาน Node สกว. ประจำจังหวัดฯ ทำหน้าที่ประสานกับพื้นที่วิจัยต่างๆ เจ้าหน้าที่ประจำ สอ. และหัวหน้าทีมวิจัย จะทำหน้าที่หาทีมงานต่อในพื้นที่ ซึ่งมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้นกว่าการทำงานในระยะแรก เช่น ทีมวิจัยประกอบด้วย พระสงฆ์ ครู เจ้าหน้าที่ สอ. เจ้าหน้าที่วิชาการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นักการเมืองท้องถิ่น ผู้นำทางการ ผู้นำไม่เป็นทางการ ผู้มีจิตอาสา สมาชิกสภาองค์กรชุมชน เยาวชน นักเรียน เป็นต้น ซึ่งการเข้ามาของภาคส่วนต่างๆ เริ่มจากผู้มีจิตอาสา เห็นปรากฏการณ์ปัญหา และต้องการแก้ไขปัญหาดังกล่าวของเด็กและเยาวชน

การพัฒนาทีม

เนื่องจากองค์ประกอบของทีมวิจัยไต่ป้อนมาจากหลายสาขาอาชีพ หลากหลายฐานประสบการณ์ พื้นฐานการศึกษาจากระดับอ่านออกเขียนได้ ระดับมัธยมศึกษา ปริญญาตรี โท เอก ทำให้ประสบการณ์งานวิจัยแตกต่างกันมาก จำเป็นที่จะต้องพัฒนาความรู้ ทักษะ และทักษะในการทำวิจัย เช่น การเปลี่ยนทัศนคติการตีความพฤติกรรมโดยใช้ฐานคิดเดิมตามประสบการณ์ เป็นการใช้อ้างอิงข้อมูลที่เก็บมาอย่างถูกต้องเพียงพอเป็นคำตอบ การเพิ่มเติมความรู้ด้านแนวคิดทฤษฎี การเพิ่มทักษะ เช่น การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น ซึ่งแต่ละทีมวิจัยมีวิธีการพัฒนาทีมงานคล้ายคลึงกัน พอสรุปได้ดังนี้

- 1) การจัดอบรม และ/หรือ การประชุมเชิงปฏิบัติงาน ทำในระยะเริ่มต้นของการปฏิบัติการ เนื้อหาจะเน้นความรู้เบื้องต้นกระบวนการวิจัย การจัดการโครงการวิจัย
- 2) การศึกษาดูงานพื้นที่วิจัยอื่นเพื่อเรียนรู้ประสบการณ์ของพื้นที่วิจัยที่ทำมาก่อน
- 3) การประชุม ทั้งการประชุมเพื่อถ่ายทอดความรู้ภายในทีม เช่น การถ่ายทอดความรู้ได้จากการทบทวนวรรณกรรม ความรู้เกี่ยวกับระเบียบวิธีการวิจัย เช่น การสร้างแบบสอบถาม การทำ Focus Group เป็นต้น
- 4) การให้คำปรึกษาแนะนำระหว่างปฏิบัติงาน (On the Job Training)

วิทยากรที่ใช้ในการพัฒนาทีมงานส่วนใหญ่เป็นที่เลี้ยง ที่ปรึกษาภายในทีมงาน (In house Resource Person) ส่วนวิทยากรนอกจะใช้วิทยากรจากจังหวัด เช่น ผู้ประสานงาน นักวิชาการจากสำนักงานสาธารณสุข หรือนักวิชาการอิสระ

เทคนิคการเก็บข้อมูล

เทคนิคการเก็บข้อมูลแต่ละที่จะมีการใช้เทคนิคที่คล้ายๆ กันคือ หากเป็นข้อมูลชุมชน เช่น ประวัติชุมชน ขอบเขตการปกครอง ข้อมูลการศึกษา อาชีพ รายได้ ฯลฯ จากข้อมูลมือสองที่มีการรวบรวมไว้แล้วที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้อมูลส่วนนี้ส่วนใหญ่จะไม่ถูกนำมาใช้เพื่อการวิเคราะห์มากนัก

ข้อมูลมือหนึ่งจะใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ ในการเก็บข้อมูลทั่วไป เช่น เพศ อายุ สถานภาพ ของครัวเรือน การศึกษา เป็นต้น ข้อมูลที่เกี่ยวกับหัวข้อวิจัย เช่น ดื่มสุราหรือไม่ สูบบุหรี่หรือไม่ ซื่อจากที่ไหน วันละเท่าไร เป็นต้นซึ่งเป็นการสำรวจเบื้องต้นต่อกลุ่มเป้าหมาย

การออกแบบ ช่วงแรกทุกพื้นที่วิจัยจะใช้คำถามปิด ซึ่งมักมีปัญหาในช่วงแรกของการเก็บข้อมูลคือ ตอบไม่ตรงกับข้อเท็จจริง เมื่อตรวจสอบข้อมูลโดยการถามคนรอบข้างและจากการสังเกตโดยผู้วิจัยเอง จึงทำให้ทุกทีมวิจัยต้องกลับมาทบทวนกันใหม่ โดยใช้เทคนิคการเก็บข้อมูลออกเป็น 2 แนวทาง คือ

1. การใช้แนวทางกลุ่มสัมภาษณ์ เช่น การประชุม การทำ Focus Group การทำค่าย การสนทนากลุ่ม (dialogue) เป็นต้น
2. การสัมภาษณ์โดยใช้คำถามปลายเปิด เช่น การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure interview) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นต้น ซึ่งมีการฝึกสัมภาษณ์ก่อนปฏิบัติ และเพิ่มทักษะเพิ่มขึ้นเรื่อยๆจากการลงสนาม

อีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การเก็บข้อมูลได้ข้อเท็จจริง และครบถ้วน คือ การดึงเด็กและเยาวชนเข้ามาเป็นผู้ช่วยวิจัย ซึ่งเป็นกลุ่มคนวัยเดียวกับกลุ่มเป้าหมาย มีความใกล้ชิดกันในฐานะเพื่อน กลุ่มเพื่อน นักเรียนโรงเรียนเดียวกัน มีความเข้าใจและไว้วางใจกันมากกว่าระยะแรกที่นักวิจัยที่เป็นผู้ใหญ่

มีข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับเทคนิคที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ

1. ข้อมูลที่มีความอ่อนไหว (sensitive) เช่น การสัมภาษณ์ผู้ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร หรือการตั้งครรภ์นอกสมรส ควรใช้เทคนิคที่ปกปิดความลับของผู้ให้ข้อมูล เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth Interview)
2. ข้อมูลที่ต้องการความหลากหลายทางความคิด หรือข้อมูลที่ต้องการตรวจสอบความถูกต้องจากหลายคน หลายภาคส่วน การใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Dialogue) และ/หรือการประชุมกลุ่มเฉพาะ (Focus Group) จะได้ข้อเท็จจริงครบถ้วนมากยิ่งขึ้น
3. ในส่วนผู้บันทึกข้อมูล ส่วนใหญ่จะบันทึกเฉพาะข้อความสำคัญ (Keyword) หากได้รับการฝึกเพิ่มเติมจะสามารถบันทึกเชิงพรรณนาซึ่งจะได้ข้อมูลเชิงบริบทที่ครบถ้วนขึ้น
4. ในขณะนี้นักวิจัยที่บ้านเก็บข้อมูลเชิงลึกมักพบว่าจะมีการให้คำปรึกษา ปลอบใจ ให้กำลังใจ ซึ่งเป็นการบำบัด (Therapy) กลุ่มเป้าหมายไปด้วยในตัว

การจำแนกข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์และการแสดงผล

มีการจำแนกข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์และการแสดงผล ใน 4 รูปแบบคือ

1. ตารางแจกแจงความถี่ ใช้เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลกลุ่มเป้าหมายในลักษณะข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น กลุ่มอายุ สถานะครอบครัว ค่าใช้จ่าย ฯลฯ เป็นเทคนิคที่ง่ายในการทำ และช่วยให้ง่ายในการวิเคราะห์

สรุปสถานการณ์ การซื้อขายบุหรี่/น้ำเมาในรอบ 5 เดือน (บาท) เมษายน 2550 – สิงหาคม 2550

ทีม/หมู่	1	2	3	9	10
เหล้าขาว	11,568	12,1056	20,850	81,640	141,578
เหล้าแดง	2,580	11,859	31822	9180	33,813
เบียร์	18,220	57,841	34,210	39200	187,451
ไวน์	-	-	-	1716	-
ยาซอง	20,410	40,277	9935	28810	124,762
ยาเส้น	7410	11,204	5,110	1970	1,802
รวม	60,188	242,237	101,927	162,516	489,406

2. การใช้คำร้อยละ ง่ายกับทีมงานในการหาค่า การทำความเข้าใจ และง่ายต่อการเผยแพร่ โดยเฉพาะคนในชุมชน

สรุปจากแบบสอบถามน้ำเมา

พบว่า สาเหตุของการดื่มน้ำเมาอยากลองร้อยละ 54.35 มีความเท่ร้อยละ 16.30 เลียนแบบผู้ใหญ่ร้อยละ 7.61 อายุครั้งแรกที่เริ่มดื่ม 13 - 18 ปี ร้อยละ 54.35 อายุ 10 - 12 ปี ร้อยละ 29.35 ชนิดของน้ำเมาที่เริ่มดื่มครั้งแรก เหล้าขาว ร้อยละ 64.13 เบียร์ ร้อยละ 22.83 แหล่งที่มาของเงินในการซื้อได้จากพ่อแม่ ร้อยละ 42.39 จากการทำงานร้อยละ 36.96 แหล่งที่หาซื้อได้ง่ายที่สุดได้แก่ร้านค้าในหมู่บ้านร้อยละ 77.17 ผลกระทบต่อสุขภาพร้อยละ 47.83 ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ร้อยละ 61.69

3. การใช้ข้อความสำคัญ (keyword) เช่น

“มันขอเงินไปซื้อเหล้ากะให้มันอีหลีมันแหลว ข่อยย่านมันหว่าข่อยบ่อดี” (ให้เงินลูกไปซื้อเหล้า กลัวลูกว่าเป็นแม่ไม่ดี) นางแก้ว ผู้ปกครองเยาวชนที่ดื่มสุรา บ้านศรีอุดม: ห้องประชุมโรงเรียนบ้านโนนสมบูรณ์

“ถ้าไม่กินเหล้า ก็ไม่ก่อกวน แต่ถ้ามีเหล้า เข้าไปอยู่ในกระแสเลือดปั๊บ พวกเขาจะเปลี่ยนไปทันที จะเกิดการชิงรถ แข่งรถ เสี่ยงดั่งรบกวานชาวบ้าน” นายไกร ผู้ปกครองเยาวชนกลุ่มที่ไม่ดื่มสุรา: ศาลากลางบ้านโนนสมบูรณ์

การนำเสนอข้อมูลในลักษณะนี้จะใช้ข้อความที่มีความประทับใจ (Impression) ซึ่งจะสื่อความหมายได้ดีกับคนในชุมชน หรือท้องถิ่นเฉพาะ แต่อาจลำบากสำหรับคนที่ท้องถิ่นอื่น

4. การพรรณนา เช่น

วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2548 เวลา 00.10 น. มีวัยรุ่นในเขตตำบลนามะเฟืองจับกลุ่มดั่งวงดื่มสุราใช้สถานที่หนองฝายใหญ่ เทศบาลนามะเฟือง จากนั้นมีเหตุทำให้ทะเลาะกันจึงทุบขวดเป็นปากฉลาม แทงคอ

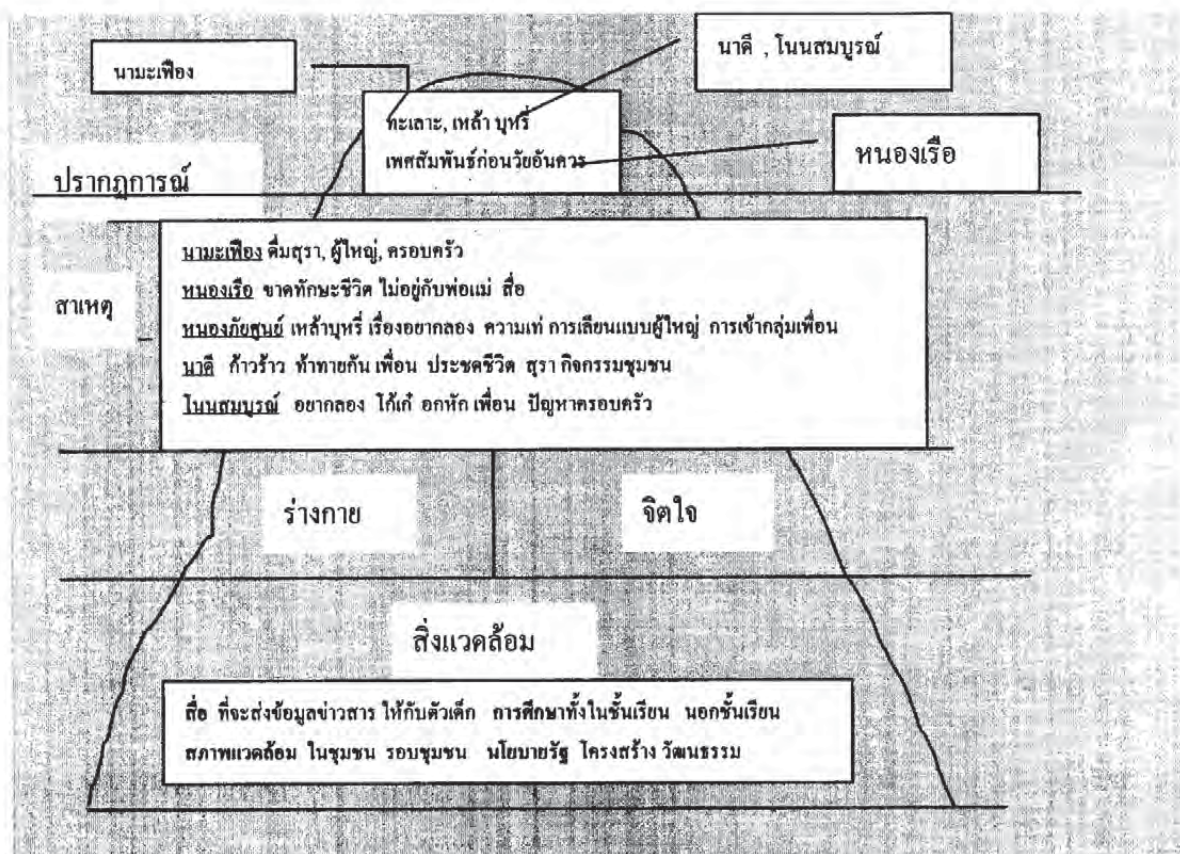
นายสมนึก ดวงดี อายุ 20 ปี เป็นแผลยาวประมาณ 14 นิ้ว เลือดพุ่ง จึงนำส่งโรงพยาบาลจังหวัดหนองบัวลำภู แพทย์ให้การรักษาเย็บแผลมากกว่า 40 เข็ม

การนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาช่วยอธิบายให้เห็นบริบทครบถ้วน ช่วยให้ทีมวิเคราะห์แง่มุมต่างๆ ได้มากขึ้น และง่ายต่อการเผยแพร่ในวงกว้าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

กรอบที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาสาเหตุพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชน เกือบทั้งหมดใช้หลักเหตุผลประกอบกับแนวคิดพุทธศาสนา และแนวคิดท้องถิ่น ซึ่งเพียงพอกับการนำไปใช้กำหนดกิจกรรมแก้ปัญหา

มีการใช้ทฤษฎีที่ได้จากการทำวรรณกรรมน้อยมาก ทำให้เข้าใจสาเหตุชั้นต้น เช่น เด็กดื่มเหล้า เนื่องจากเลียนแบบผู้ใหญ่ อยากลอง โก้เก๋ เข้ากลุ่มเพื่อน แต่ไม่สามารถเข้าใจลึกลงไปว่า ทำไมเด็กเลียนแบบผู้ใหญ่ ทำไมเด็กอยากลอง ทำไมเด็กคิดว่าเป็นความโก้เก๋ หรือทำไมการเข้ากลุ่มเพื่อนต้องดื่มเหล้า

การสะท้อนข้อมูล

ทีมวิจัยใช้วิธีการสะท้อนคืนข้อมูลให้กับชุมชนโดยการเชิญผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง เยาวชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำ ฯลฯ โดยส่วนใหญ่ใช้สถิติคำร้อยละนำเสนอ แล้วขอความคิดเห็น ต่อผลการศึกษา เช่น เห็นอย่างนี้แล้วคิดอย่างไร ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนทัศนคติของผู้เข้าร่วมเป็นหลัก เช่นกรณี

ชุมชนโนนสมบูรณ์เมื่อผลการศึกษาพบว่าเด็กที่อยู่กับผู้ปกครองก็มีพฤติกรรมเช่นเดียวกันกับเด็กที่ไม่มีผู้ปกครองดูแล ทำให้ผู้เข้าร่วมเปลี่ยนทัศนคติเดิมที่คิดว่าเด็กที่ดื้อคือเด็กที่ขาดผู้ปกครองดูแลเท่านั้น หรือกรณีตำบลหนองกัญชัยเมื่อเห็นจำนวนเงินที่ใช้ในการซื้อเหล้า บุหรี่ ในรอบ 5 เดือนสูงเกือบ 500,000 บาทก็ตกใจ กรณีชุมชนนาดี มีข้อมูลบอกว่ามียาเสพติด แต่ครูไม่เชื่อ จนกระทั่งเด็กและนักวิจัยยืนยันด้วย ครูจึงเชื่อ

การใช้ภาษาที่ทีมวิจัยสื่อสารกับคนในชุมชน เป็นรูปธรรมง่ายๆ สะท้อนปรากฏการณ์ในชุมชนทำให้ผู้เข้าร่วมเข้าใจ แลกเปลี่ยนได้ง่าย ซึ่งถ้าเป็นนักวิจัยภายนอกจะแปลงเป็นภาษาเขียนเป็นนามธรรมก่อนยากต่อความเข้าใจ

ผลที่เกิดจากการสะท้อนข้อมูลคือ ชาวบ้านจะรู้เอง ว่าส่วนไหนจะตรงกับความต้องการของชุมชน เขาเข้าใจจุดที่จะเป็นทางเข้าสู่การรู้จักปัญหา (Entry point) เข้าจุดไหนจะทำให้ทำได้ ได้ฉันทามติที่จะแก้ไข ต่อมาก็เกิดการมีส่วนร่วม ซึ่งอาจจะอยู่ในขั้นตอนทำกิจกรรม อยากสนับสนุนถ้าเด็กจะทำกิจกรรมอะไร เพราะเกิดจากมองเห็นว่าเขาได้รับผลด้วย และการเป็นครอบครัวข้างเคียงก็ได้รับผลด้วย

ผลจากงานวิจัย

ผลต่อทีมวิจัย ผู้ช่วยวิจัย

เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นด้านบวกเพิ่มมากขึ้นเห็นได้ชัดเจน เช่น เลิกกินเหล้าหรือน้อยลง เลิกสูบบุหรี่หรือน้อยลง จำนวนการก่อเหตุทะเลาะวิวาทน้อยลง เหตุผลหลักเนื่องจากต้องการทำเป็นตัวอย่างให้กับกลุ่มเป้าหมาย และจากการศึกษาด้วยตนเองทำให้เปลี่ยนแปลงทัศนคติ ที่มีต่อการดื่ม การสูบบุหรี่

กลุ่มเป้าหมาย

เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นด้านบวกเพิ่มมากขึ้นเห็นได้ชัดเจน เนื่องจากการได้รับโอกาสให้แสดงความรับผิดชอบหน้าที่ต่อกิจกรรมทางสังคม และกิจกรรมพัฒนาศักยภาพเพิ่มมากขึ้น การมีสถานะทางสังคม เช่น การมีสภาเด็ก การได้รับรางวัลจากโครงการ To be Number 1 ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ มีตำแหน่งแห่งหนของตนเองทางสังคม สำคัญที่สุดคือการได้รับความเข้าใจจากคนในครอบครัวทำให้ทัศนคติที่มีต่อ พ่อ แม่ ผู้ปกครองเปลี่ยนไป

คนในชุมชน

ผู้นำ ชาวบ้าน เปลี่ยนมุมมองในการมองลูกมองหลานที่แสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ว่าเป็นคนไม่ดี กลายเป็นผู้ที่สมควรได้รับการแก้ไขและพัฒนา ร้านค้า นักการเมืองท้องถิ่น ฯลฯ มีการปรับเปลี่ยนทัศนคติ และให้ความร่วมมือ สนับสนุนการแก้ไขปัญหา

ระดับชุมชนวิจัย

องค์กรต่างๆ เทศบาล อบต. วัด โรงเรียน หน่วยงานงานจังหวัด NGO (สุกนิมิต หนุนเสริมมาต่อในเรื่องกิจกรรม ซื้อเครื่องดนตรีให้กลุ่มเด็ก) สมาชิก อบต. อสม. ศูนย์เด็กเล็ก ฯลฯ เปลี่ยนทัศนคติกับกลุ่มเด็ก ให้ความร่วมมือ และการหนุนเสริม เกิดกลุ่มเด็ก (สภาเด็กฯ ทั้งที่นามะเฟื่องหนองกัญชัย โนนสมบูรณ์ และหนองเรือ) มีกิจกรรมโครงการที่เสริมพลังด้านบวกให้กับเด็กจำนวนมาก

จากการสะท้อนพฤติกรรมที่ผู้ใหญ่ไม่พึงประสงค์ให้เกิดกับเด็ก เช่นการดื่มเหล้า สาเหตุสำคัญประการหนึ่งคือการเลียนแบบพฤติกรรมผู้ใหญ่ ทำให้เกิดโครงการทำดีให้เด็กดู โครงการสังคมปลอดเหล้า ที่นามะเฟื่อง และงานบุญปลอดเหล้าที่หนองภักย์ศูนย์ เป็นต้น

ชุมชนรอบข้าง

หมู่บ้าน และ/หรือโรงเรียนในตำบลเดียวกัน และ ตำบลข้างเคียง เข้ามาเรียนรู้ แนวคิดวิธีการ เพื่อนำไปปรับใช้

ภาพกว้าง

ระดับอำเภอ จังหวัดหนองบัวลำภู กำหนดให้งานด้านเด็กเป็นงานยุทธศาสตร์จังหวัด มีการสนับสนุนบุคลากรและงบประมาณหนุนเสริม เช่น โครงการอภัยแก่บ้านเกิด หลายหน่วยงาน หลายจังหวัดใช้พื้นที่ตำบลนามะเฟื่องเป็นที่ศึกษาดูงาน มีการทำเอกสาร สิ่งพิมพ์เผยแพร่สู่สาธารณะ

ปัจจัยความสำเร็จของโครงการวิจัย

แต่ละพื้นที่วิจัยต่างให้ความสำคัญที่หลากหลาย ขึ้นอยู่กับแต่ละพื้นที่จะได้ปัจจัยเป็นแรงหนุนเสริม เช่น การหนุนเสริมจากผู้นำท้องถิ่น จากพระสงฆ์ พี่เลี้ยง ที่ปรึกษา ชาวบ้าน ฯลฯ ซึ่งทุกพื้นที่รวมความว่าปัจจัยที่สำคัญที่สุดเหล่านี้ว่า “การมีส่วนร่วม” ปัจจัยต่อมาคือ ความเข้าใจและการให้โอกาส เด็ก และเยาวชน ได้แสดงออกถึงความรับผิดชอบหน้าที่ดำเนินกิจกรรมต่างๆของชุมชน อีกปัจจัยหนึ่งคือการมีเวทีให้เขาได้แสดงตัวตน เช่น การมีสภาเด็กและเยาวชนที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของเขาเอง และสภาก็กลายเป็นพื้นที่แสดงความคิดเห็น พื้นที่แสดงตัวตน เพื่อพัฒนาศักยภาพของเขาและชุมชนต่อไปในอนาคต จากการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมประชุมกับทีมสังเคราะห์ฯ มีความเห็นต่อปัจจัยความสำเร็จเพิ่มเติมดังนี้

- การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การมีส่วนร่วมของทุกหน่วยงาน ทุกฝ่าย เช่น โรงเรียน ครูก็ไม่กินเหล้า หันไปทางไหนก็ร่วมมือ งานศพก็ช่วยประหยัดได้
- การมีผู้นำที่เข้มแข็ง หมายถึง ทำแล้วต้องทำให้สำเร็จ ทำต่อไปเรื่อยๆ ผู้นำหมายถึงทั้งผู้นำวิจัยและผู้นำท้องถิ่น พระ พราหมณ์
- พี่เลี้ยง ที่ปรึกษาทำงานจริง ไม่ใช่ตั้ง ให้คำปรึกษากับทีมวิจัย คอยให้กำลังใจ มีความสามารถพิเศษในการพูดทำให้ทีมงานมีกำลังใจ และให้คิดเป็น เสียสละ
- หน่วยงานให้การสนับสนุนงบประมาณ เช่น เทศบาล สถานีอนามัย โรงเรียน
- ทีมงานวิจัย เข้มแข็ง
- ใช้วิธีการของไทบ้าน โสกันแบบไทบ้าน
- ประสานงานต่อเนื่อง มีการประชุมประจำ
- ใช้หลักการทำงานสามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา ที่ชัดเจน
- ความภาคภูมิใจในงาน อยากเห็นความสุขในสังคม

- การเห็นปัญหาและผลกระทบร่วมกัน อยากเห็นชุมชนดีขึ้น
- คนทำงานจิตอาสา คนที่มีจิตใจอยากช่วยบ้านช่วยเมือง
- การบูรณาการกิจกรรมของภาคีร่วมกัน เพื่อวัตถุประสงค์ปัญหาเด็กและเยาวชนความเข้าใจ
- การให้โอกาส ผู้ใหญ่เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนมากขึ้น

ปัญหาอุปสรรค

มีการกล่าวถึงปัญหาอุปสรรคของการวิจัยไว้ 4 ด้าน คือ ด้านการจัดการโครงการวิจัย / ด้านระเบียบวิธีวิจัย / ด้านความรู้ทักษะนักวิจัย / ข้อจำกัดของคนในชุมชน

- 1) ด้านการจัดการ โครงการวิจัย คือ ระยะเวลาดำเนินกิจกรรมไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ ด้วยปัจจัยภาวะแวดล้อมของชุมชนด้วย เช่น ภารกิจของทีมวิจัย งานในหน้าที่หลัก
- 2) ด้านระเบียบวิธีวิจัย คือ ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจะยังไม่มีความเข้มข้นมากพอ การบันทึกข้อมูลเชิงวิชาการยังมีความละเอียดของข้อมูลไม่เพียงพอ มีข้อจำกัดและข้อบกพร่องในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ
- 3) ด้านความรู้ทักษะนักวิจัย คือ พื้นฐานความรู้ทำให้เกิดข้อจำกัดการรับรู้เกี่ยวกับเรื่องที่เป็นวิชาการ ทำให้ชาวบ้านทีมวิจัยบางกลุ่มไม่เข้าใจในเนื้อหางานวิจัยเท่าที่ควร การมีประสบการณ์ไม่เพียงพอในการทำวิจัยแบบมีส่วนร่วม ทำให้การดำเนินงานเกิดปัญหาและอุปสรรคในช่วงแรกของการทำงาน
- 4) ข้อจำกัดของคนในชุมชน คือ คนในชุมชนส่วนหนึ่ง ไม่สามารถเอาใจใส่ในบุตร – หลาน ซึ่งเป็นผลมาจากฐานะเศรษฐกิจทางครอบครัวที่พ่อแม่ ต้องดิ้นรนในการทำมาหากินจึงไม่มีเวลาอบรม ดักเตือน

ข้อเสนอแนะ

1. การกำหนดขอบเขตพื้นที่วิจัยโดยใช้ขอบเขตพื้นที่การปกครอง (Administrative Boundary) อาจไม่ครอบคลุมสภาพปัญหา ซึ่งหากสามารถกำหนดพื้นที่วิจัยโดยใช้ประเด็นปัญหา และกลุ่มเป้าหมายเป็นตัวตั้งจะสามารถอธิบายผลวิจัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. การทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องยังเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการวิจัยไต่บ้าน ทั้งนี้เพื่อเพื่อเสริมศักยภาพชาวบ้านในการสร้างกรอบแนวคิด และการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งที่ปรึกษา, พี่เลี้ยง, และนักวิชาการที่อยู่ในทีมวิจัย สามารถดำเนินการได้เองอยู่แล้ว เนื้อหาควรประกอบด้วยวรรณกรรมตะวันตกและตะวันออก และทบทวนเท่าที่จำเป็น แล้วค่อยทบทวนเพิ่มเติมภายหลังเมื่อไม่เข้าใจเรื่องไหน การถ่ายทอดควรทำในส่วนที่เกี่ยวข้องที่ละส่วนอธิบายให้ทีมวิจัยชุมชนให้เข้าใจ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลควรมีการฝึกเพิ่มเติม ให้เห็นมิติด้านที่ที่ลึก ด้านกว้าง ด้านความที่สัมพันธ์กัน เช่น เมื่อเห็นเด็กดื่มเหล้า งานวิจัยที่ผ่านมาเราวิเคราะห์ว่ามาจากปัจจัยหนึ่งคือการเลียนแบบผู้ใหญ่ แต่เราไม่ได้ลงลึกต่อว่าทำไมเด็กถึงเลียนแบบการดื่มเหล้า เด็กเลียนแบบพฤติกรรมอย่างอื่นของผู้ใหญ่หรือไม่? เด็กเลียนแบบเฉพาะพฤติกรรมด้านลบเท่านั้น หรือเลียนแบบพฤติกรรมด้านบวกด้วย? เลียนแบบผู้ใหญ่เฉพาะใน

ชุมชนเท่านั้นหรือจากภายนอกด้วย? การเลียนแบบส่งผ่านแบบไหน ทำให้เห็น ชวนให้ลอง เห็นจากสื่อ? ฯลฯ ซึ่งหากเราสามารถวิเคราะห์ได้ลึกซึ้ง กว้างขวางขึ้น เราจะเข้าใจแบบแผนการเลียนแบบของเด็กได้มากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้มีวิธีการแก้ปัญหาได้มากขึ้นเช่นกัน หาก สกว. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถสนับสนุนเพิ่มเติมในส่วนนี้ได้ก็จะเป็นการฝึกทักษะการวิเคราะห์ และเพิ่มอำนาจการวิเคราะห์ (Power of Analysis) ให้ทีมวิจัยท้องถิ่นในพื้นที่วิจัยที่จะมีขึ้นในอนาคต

4. การปรับใช้กระบวนการคิดที่ได้จากงานวิจัยไปใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวัน และ/หรือปัญหาอื่นๆ เช่น

- ปัญหาคุณภาพน้ำเป็นอย่างไร

ผู้ใหญ่อสังธิ์ บอกว่า เดิมนี่ไปนาไม่กล้าอาบนํ้านา กลัวสารเคมี ต้องกลับมาอาบนํ้าบ้าน

- ข้าวบ้านเรารอดตั้งแต่วันที่เท่าไร? ข้าว ก.ข. 6 ออกรวงหนึ่งกี่เม็ด(ไม่มีใครตอบ) เรื่องพวกนี้เป็นเรื่องสำคัญต่อชีวิตเราไหม

ผู้ใหญ่อตอบ สำคัญ

เขวชนหญิงตอบว่า ไม่อยากรู้ เพราะเดี๋ยวนีกินมามา

- ภาษาอังกฤษ เสื้อ HARA JEANS เคยเห็นอยู่หลังเสื้อลูกไหม

ผู้ใหญ่อตอบ เคยเห็นอยู่หลังเสื้อ เขาขอเงินซื้อเสื้อ ให้ไปพันหนึ่ง เขาไม่ทอน บอกว่า เสื้อไม่ถึงพัน แต่เขาเอาไปซื้ออย่างอื่น

- ผู้เข้าร่วมประชุมมีหลานชื่ออะไรบ้าง

น้องโฟกัส / น้องเบงก์ / น้องโดนัส / น้องจัสมีน /น้องครีม /น้องครีม / น้องมิลล์ /น้องบิงปอนด์ / น้องแมก ฯลฯ

การถามคำถามเหล่านี้ของผู้ศึกษา ต้องการทราบว่าปรากฏการณ์อื่นๆ นอกเหนือหัวข้อวิจัย แต่มันอยู่ในวิถีชุมชน และบางเรื่องก็มีความสำคัญ เช่น การเปลี่ยนพื้นที่นาเป็นป่าอ้อย การเพิ่มขึ้นของสวนยางพาราราคาหวูหวายสูง เป็นแสน เป็นล้านเมื่อ 3-4 ปีที่ผ่านมา ฯลฯ ทีมวิจัยมีแนวคิดเช่นไร ซึ่งหากทีมวิจัยสามารถใช้กระบวนการคิดที่ได้จากงานวิจัยมาปรับใช้ ก็จะทำให้ตนเองและชุมชนรู้เท่าทันสิ่งที่จะเข้ามาในชุมชน หาวิธีการรับมือได้อย่างเหมาะสม

5. ทีมวิจัยหากได้รับโอกาสในการทำวิจัยอีก อาจเป็นหัวข้อวิจัยใหม่ หัวข้อเก่าแต่ศึกษาในมิติที่ลึกและกว้างขึ้น จะสามารถพัฒนาความรู้ ทักษะ และอำนาจวิเคราะห์มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นการติดตั้งเครื่องมือวิจัยให้กับชุมชนเมื่อเผชิญกับปัญหาในอนาคต

ภาคผนวก

คณะผู้ทำการศึกษา

1. นายโกวิท พรหมวิหารสังจา	นักวิชาการอิสระ
2. นางสาวปรีดา โนวฤทธิ์	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหนองบัวลำภู
3. นางสาววรางคณา อินทโลหิต	ทันตแพทย์ชำนาญการพิเศษ
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหนองบัวลำภู
4. นายธีระวัฒน์ เจริญชัยรัตน์	นักวิชาการสาธารณสุข สถานีอนามัยคอนยานาง
สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมือง จังหวัดหนองบัวลำภู
5. นายเนตร สวัสดิ์	เจ้าพนักงานพัฒนาสังคมชำนาญการ สำนักงานพัฒนาสังคมและ
ความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดหนองบัวลำภู
6. นางวิภา สาสึงห์	นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ สำนักงานพัฒนาสังคมและ
ความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดหนองบัวลำภู
7. นายอาณัติ ชินตะวัน	ผู้ช่วยผู้ประสานงาน Node วิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดหนองบัวลำภู
8. นายพิภพ หัสสา	ผู้ประสานงาน Node วิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดหนองบัวลำภู

แนวคำถามหลัก

- เทคนิค และเครื่องมือใดบ้างที่ชุมชนวิจัยแต่ละแห่งใช้ เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จในเชิงรูปธรรม
- ปัจจัยและเงื่อนไขใดบ้างที่เอื้อต่อความสำเร็จหรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานป้องกันและแก้ไข
ปัญหาเด็กและเยาวชน
- การดำเนินงานของ โครงการวิจัยแต่ละ โครงการที่ผ่านมานั้นการเชื่อมประสานหรือมีส่วนในการหนุน
เสริมกระบวนการขับเคลื่อนของหน่วยงานต่างๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคเด็กและเยาวชน
อย่างไร
- แนวทางในการขยายผลองค์ความรู้จากงานวิจัยประเด็นท้องถิ่นกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาคเด็ก
และเยาวชนไปยังหน่วยงานและชุมชนในพื้นที่อื่นๆควรเป็นอย่างไร

แนวคำถามย่อย

1. การเลือกหัวข้อวิจัย

- ชุมชนมีสถานการณ์ปัญหาอะไรบ้างก่อนการทำวิจัย
- ใครเป็นผู้มองเห็นปัญหา
- ทำไมจึงเลือกหัวข้อวิจัยนี้
- ใช้เกณฑ์และวิธีการคัดเลือกอย่างไร

2. การกำหนดวัตถุประสงค์วิจัย

- กระบวนการกำหนดวัตถุประสงค์เป็นอย่างไร
- ใครมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์

3. การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- ใครรับหน้าที่ทบทวนวรรณกรรม
- ใช้ประโยชน์จากการทบทวนวรรณกรรมอย่างไร
- การสื่อสารงานวรรณกรรมทำอย่างไร

4. การกำหนดขอบเขตการวิจัย

- ปัจจัยอะไรบ้างที่กำหนดขอบเขตการวิจัย (ความยากง่ายของปัญหา/ทีมงาน/งบประมาณ อื่นๆ)
- ในแง่พื้นที่ และกลุ่มเป้าหมาย มีวิธีการอย่างไร
- ครอบคลุมสถานการณ์ปัญหาหรือไม่ อย่างไร
- การกำหนดระยะเวลาวิจัย

5. การสร้างและพัฒนาทีมวิจัย

- ทีมวิจัยชุดเริ่มต้นเป็นใคร
- องค์ประกอบของทีมมี ผู้ใหญ่บ้าน เยาวชน ท้องถิ่น ครู หมออนามัย ได้มาอย่างไร
- เกณฑ์การเลือกทีมวิจัย
- การหาทีมวิจัย และผู้ช่วยวิจัย
- การพัฒนาความรู้ ทักษะเกี่ยวกับการวิจัย ให้กับทีมวิจัยหลัก และผู้ช่วยวิจัย
- การสร้างจิตสำนึกเสียสละให้กับทีมวิจัย
- กระบวนการ วิธีการสร้าง

6. เทคนิคที่ใช้ในงานวิจัย

- ประชุมสร้างเครื่องมือ ทำอย่างไร
- เทคนิคการตั้งคำถาม
- การสร้างแบบสอบถาม
- เทคนิคการเก็บข้อมูล
- การวิเคราะห์ข้อมูล
- การเขียนรายงาน

7. เทคนิคการจำแนกข้อมูล / เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูล

- เทคนิคการจำแนกข้อมูล / เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูล ทำอย่างไร ใครพาทำ
- งานวิจัยจุดตรงไหนทำให้วิเคราะห์เป็น จากการที่วิทยากรอบรม หรือการเก็บข้อมูลมาสนทนากัน
- วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการตั้งคำถาม แล้ววรรณกรรมไปเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์อย่างไร

8. ผลการวิจัย

- งานวิจัยเคลื่อนจากกิจกรรมงานวิจัยไปสู่เรื่องสังคมอย่างไร
- การเอาข้อมูลนี้ไปสะท้อนช่วยให้ชุมชนสนใจขนาดไหน

9. การสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและ/หรือ การหนุนเสริมของผู้นำชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การทางสังคม หน่วยงานของรัฐ

- ความหมายและการแสดงที่บ่งชี้ถึงการมีส่วนร่วม
- กระบวนการ วิธีการสร้างการมีส่วนร่วม

10. ปัจจัยความสำเร็จ

- ปัจจัยและเงื่อนไขใดบ้างที่เอื้อต่อความสำเร็จหรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานป้องกันและแก้ไข
ปัญหาเด็กและเยาวชน
- ผลต่อความสำเร็จของการวิจัย